B. F.

ANATOMIA LIENIS,

Quam
suffragante
Illustri & gratiosissimo Medicorum collegio
in
Inclytâ hâc propter Salam Academiâ,
MODERATORE
VIRO
NOBILISSIMO, AMPLISSIMO, EXCELLENTISSIMO ATQUE EXPERIENTISSIMO,

DN. JOHANN-ARNOLDO FRIDERICI, Phil. & Medicinæ Doctore, Anatomiæ, Chirurgiæ & Botanices Prof. Publ. famigeratissimo, Serenissimi Ducis Saxo-Altenburgici Medico Provinciali felicissimo,

Dn. Patrono, Promotore, Præceptore, ac Hospite: omni cultu & observantiâ ætatem prosequendo,

publicæ benevolæque symmistarum excussioni subjicit
AUTOR-RESPONDENS

JOHANNES Ußleber/
ALTENBURGO-MISNICUS.

Ad diem April. A. O. R. cIↃ IↃc LXIX.
Horis locoq; solemnibus. Duplicate

JENÆ,
ÆRE KREBSIANO.

ΔΕΟΣ ΔΕΟΣ·

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

ANatomiæ quanta ſit neceſſitas, quantave dignitas, ac præſtantia, vel ex illo *Ammonii* patet: ὁ ἄριστα γνοὺς, ἄριστα θεραπεύει.

Adeò ſcilicet verum eſt, quicquid eſt effati, ut Jovem lapidem jurem, ex ipſius Apollinis Delphici Tripode dictum eſſe.

Quod enim oculus in homine, id Anatomia in cognoſcendis morbis præſtat. Hujus beneficio denſiſſimæ ignorantiæ Medicæ abiguntur caligines, ita, ut non immeritò OCULUS MEDICINÆ eruditioribus audiat.

Hic Oculus niſi præluceat, de morbo palmam, de opere gloriam ſibi quis promittet?

ANATOME *Dux* eſt fidelis ac certus in inquirendis artificioſæ microcoſmi machinæ arcanis. *Lux* eſt præfulgens, ad oſtendendum conſenſum & amicam æquè, ac inimicam, pro naturæ conditione, ſympathiam. *Lux* eſt reſplendens, ad accuratam morborum dignotionem ac diverſitatem plurimum conferens.

Hinc non immeritò in medicum *Anatomes ignarum*, ſapientis illius requiſitum cadit: OCULO INDIGET.

Hujus qui benè perſpecta explorataque non habet omnia, affectus corporis nunquam tollet, laterem lavabit, omnia plena erunt tenebrarum.

Morborum igitur cognitio, *Anatome* duce & luce adquiſita, magni eſt momenti, neque parvi à nobis habenda.

Nam, qui optimè cognoſcit, ſanitatis vel morbi in partibus cauſas, ille optimè curabit earum integritatem vel errorem. Facilè in ſtatu naturali corpus conſervabit, vel in præternatura-

si, prout possibile, ad perfectionem pristinam revocabit, gemino suo officio satisfacturus Medicus. Efficientes enim utriusque causæ pro diversitate partium non possunt non diversimodè operari, adeoque vel accidentia naturalia, vel præternaturalia omnis generis pro ipsarum dispositione variare.

Non mirum inde, quod *Anatomes* osores, ignorantiæ partium corporis tenebris vallati, nesciant in curando quid agant, quove se vertant. Nunc *pleuriticum* censeant, qui *inflammatione hepatis* laborat: nunc *calculosum*, qui quoad *mesenterium* præcipuè *obstructus*: nunc *syncopticam* quæ *hysterica*, judicent. Juxta erroneam cognitionem incongruam instituant curationem, sicque necessariâ quasi crudelitate plures defunctorum catervæ ante tempus adsociantes, feliciter ad vitam felicem curent. Exempla odiosa sunt, & quotidiana *experientia* similia satis adhuc suggerit, adducit tamen non nulla Magnificus D. D. Rolfinc. a.)

(a.) *l. 1. Dissert. Anatom. c. 1.*

Hæc omnia, ut & opprobria, quæ incomparabili Apollineæ arti ob errorem prædictorum innoxiè affricantur; quò evitet sensatus artis consecraneus, audiat *Avicennam* b.) jubar illud Arabum splendidissimum: *Oportet*, ajentem *illum, qui vult ægritudines cognoscere, quæ in membris sunt, Anatomes cognitionem habere.* Sequatur Medicinæ parentem *Magnum Coum*, c.) asserentem: *οὐκ ἔστι δύνατον ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν, ὅπως ἐγένετο πρῶτον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅπως συνεπάγη.*

(b.) *l. 1. fen. 2. tract. 5. c. 1.*

(c.) *περὶ τῆς ἰητρικῆς.*

Imò, æquè magno habeat in æstimio, ac nauclerus magnetem cum acû nauticâ, miles gladium, architectus ulnam. Sic hoc Ariadnæo filo duce per recurvos illos morborum corporis nostri labyrinthos meare, occlusa reserare, inculpatam praxin exercere, salvosque & incolumes invalidos reddere valebit hæc consilia intrepidè secutus.

Hoc altius in mente meâ perpendens, ne & ego olim adversâ fortunâ utar, Anatomicis hactenus invigilavi, utque ingenii vires periclitarer, LIENEM, fontem illum malorum nostri corporis ferè omnium, si malè habet, juxta methodum Anatomicam præcipuè examinandum mihi sumsi. Dignus enim est, qui disputationis sub incudem vocetur.

Alexan-

Alexander M. ad Persicum bellum proficiscens XII. aras in belli vota statuit. Et priusquam ulla navis littore excederet, hostias cædit, victoriam bello petens: cumque jam in continentem terram delati essent, hostias iterum cædit, ne se regem illæ terræ invitæ capiant, deprecatus. (d.)

(d.) *Justin. l. XI. c. 5.*

Nunc, cum & nobis à DIs immortalibus agendi primordia sint capienda, ad Te quoque DEUS alme, accedimus, aras in belli hujus literarii vota statuimus, calidissimas preces immolamus, hocque ut bonum, felix, faustum fortunatumque nobis eveniat, supplices oramus.

Duram provinciam suscepimus, adesto igitur divino Tuo auxilio, adjuva nos, onus subleva, & benedictionis Tuæ radios in nos effunde. Spiritum S. qui nos ducat, rectumque hunc cursum peragat, nobis immitte, utque omnia supra vota nostra fluant clementissimè concede.

CAPUT PRIMUM

LIENIS definitionem nominalem & realem aggreditur.

LIEN [quod olim etiam LIENIS in casu recto dicebatur, ut sæpius apud *Hippocratem* legere licet; confer *Galeott. Mart.* (α.)] ortum suum unde ducat, apud Autores, conquerente *Adr. Spigelio* (β.) altum est silentium. Varias tamen variorum hinc inde invenias derivationes.

B. *Mœbius* (γ) à λαιὸς, lævus, sinister, quia in sinistro hypochondrio situs sit deduci posse, conjecturam facit, & quidem non absurdè. *Alstedius* (δ.) à *lingvâ*, quum juxta *Divinum Senem* lingvæ bubulæ, secundum *Aristotelem* vero suis figuram repræsentet, (ε.) vel, ut alii volunt, quod lambendo quasi malignos humores avidè ingurgitet, omnesque detergendo absumat. Hinc *Meletius* (ζ.) σπλῆνα dicit, quia τὰ σπῆλα, sordes attrahat. Sunt etiam, qui à *ligando*, alii, qui à *liberando* dictum putant. Non adeò inconcinnè, utrumque suo innititur fundamento Officio enim suo si rite fungatur *lien*, plures morbi è corpore nostro exulent; sin minus, gravissimis obnoxii erimus

(α.) *de homine interno l. 2. p. 193.*
(β.) *l. 8. humani corpor. Fabr. c. 4.*
(γ.) *in Fundam. Physiolog. c. 16. §. 1.*
(δ.) *l. 4. Encyclop.*
(ε.) *Alb. Kyperus Anthropolog. c. 9. §. 9.*
(ζ.) *l. 3. de natura hominis.*

mus malis. *Matth. Martinius* n.) à λεῖος, lenis, mollis, quia pars infimi ventris mollissima, dictum putat. Germani nostri die Miltz appellant, unde hoc veniat, ex dictis nunc facile liquet. Galli *Ratte, Rattelle:* Itali *la Milza, il splene* nominant.

SPLEN Græcorum illo σπλὴν latina civitate donato etiam dicitur: *Celso* θ) & *Plin.* ἀπὸ τοῦ σπλάγχνου h. e. viscere, quod intus scilicet lateat. *C. Hoffmannus* ι) ἀπὸ τοῦ σπᾶν λίαν accersere conatur. *C. Bauhin.* κ) ἀπὸ τοῦ εἰς ἑαυτὸν ἐπισπᾶσθαι τὰ φαυλισθέντα τῶν ὑγρῶν, quod in se ipsum attrahat malignos (ut creditur) humores, dici mavult, cum quo & *Alb. Kyperus* λ) facit. *Fernel.* & *Riolan.* à *supplendo*; rectiùs judicio *Nobiliss. Schenckii* μ) *Isidorus* ν) à *supplemento*, quod sinistri lateris concavum suppleat, derivat. *Martinius* ξ) à σπαλὸν ἀκάθαρτον ἐκδεχθέντων, nomenclaturam petit. Est enim humorum ex hepate effluentium receptaculum, sterquilinium qs. & fimetum. Vel à σπᾶν & λέγειν, quod σπᾶ λύματα; vel ἀπὸ τοῦ ἐπισπᾶν, ut alludit ad hanc originem *Philosophus* ο.) Alii à σπληδὸς, cinis, quia ad hujus colorem in adultis plerumque abit: *splen* qs. σπιλὼ à σπῖλος, macula, nota, vitiligo, quia colligere creditur sanguinis τὰ σπῖλα, i. e. feces, *Alb. Kyperus* π) dictum putat.

Sæpè plurale est apud *Cornel. Celsum* variis in locis. Sic quoque *Cato* ρ.) Si *Lienes* turgent &c. ut notat *Martinius* σ.) Similiter SPLENES *Galenus* dixit, & plerumque morbos & intumescentiæ *lienis* metonymicè eò indicantur, uti invenimus, teste *C. Hoffmanno* τ.) Interdum etiam splenia h.e. emplastra significare apud *Galen*: autor est *Cœl. Rhodigin.* (υ.)

Dictum hoc *splenium* à *splene* denominatum est, estque genus aliquod emplastri à *lienis* formâ nomenclaturam adeptum, ex panno, vel aliâ materiâ confectum, quod fronti, interdum etiam mento aliisque partibus imponi solet, sive ad affectus, arcendumque dolorem, sive ad effugiendam nimiam lucem, sive ut frons nivea nitidaque servetur à solis calore, quô fine delicatiores fœmellæ gestare assolent. Exempla nobis suppeditat *Martial: l.2.* qvando ita canit:

Et numerosa linunt stellantem *splenia* frontem.
Ignoras quis sit? *splenia* tolle, leges.

Ad

(n.) in lexico Philologico-Etymol. Voce Lien.
θ) l.4. de re med.
ι) l.c.
κ) l.1. Theatr. Anatom. c.43.
λ) l.c.
μ) Exerc. Anat. l.1. sect. 2. c.24. p. 413.
ν) l.11. Origin. c.1.
ξ) l.c.
ο) 3. de part. anim. 7.
π) l.c.
ρ) c.157.
σ) l.c.
τ) l. de usu Lienis c.1. p.2.
υ) l.4. Lect. Antiq. c.18.

Ad quæ *Corn. Wittelius*: (φ) *Splenium Martial:* appellat panniculum medicamentis perfusum, qui supra inustionem literæ impositus erat ad medelam & contectionem ustionis. *Martial.* alio loco hoc declarat, cum fingens se ægrotare in mento, splenium adalligatum tulit, ne causam haberet basiandi Philenin fellatricem. Sic enim ait:

φ.) Syllogē 3. in Georg. Merul. c. 22.

l. 10.

Cur spleniato sæpe prodeam mento.

Et *Plinius* cum de remediis ad oculos cruore suffusos scribit, quem Georgius nunc intellexisse fatebitur, *splenium* pro medicamento ipso accipit, cum ait *super imponi oportet splenium è melle decoctum, lanamque succidam ex oleo & vino.* Hæc ille. Sequitur nunc

l. 29.

HOMONYMIA. SPLEN sumitur (1.) pro eo, quod *spleni* est simile, ut plagula, pannus & pulvillus, qui fracturis imponitur *splenis* figurâ. (2.) idem, ac σπλένιον significat χ.) Ita *Galen.* ψ.) Ὅθεν εἰς Φρενῶν, ἐπικουρίαν αὐτοῖς ὁ Ἱπποκράτης ἔξεδρε τὴν τῶν σπληνῶν ἐπιβολήν. Ibid. Σπλῆνα σκεπαρνηδόν, ὡς Ἱπποκράτης ἐκέλευσε, περιβάλλειν. *Gorœus* ω) & *H. Steph.* α) Ita *Hippocrat.* σπλῆνα dicit in suis scriptis 1. dolorem & obstructionem *lienis*, 2. tumorem & ita dictam efflorescentiam. (3) Capreolus lebeti subjectus etiam *splen* dicitur β) Homonymiam excipit.

χ) H. Steph. thes. græc. ling. voce σπλένιον.
ψ) l. 6. m. m.
ω) Definit. Med. Lit. Σ. v. Σπλὼ.
α) l. c. v. Σπλὼ.
β) Cœl. Rhodig l. c.

SYNONYMIA. Hoc modo *Aristoteli* γ) νόθον ἧπαρ, hepar spurium audit; ideo, quod idem, licet in parte ignobiliori, faciat, ac hepar, ut *C. Hoffmannus* δ) explicat; item ἀντίζυγος τοῦ ἥπατος ε) non tantum propter locum, sed & propter officium. *Hippocrati* πηγὴ ὕδατος, *fons aquæ. Platoni expressum hepatis simulacrum:* aliis *hepar vicarium*, quod sæpius ejus vices sustineat: *Lindano* σπλάγχνον αἱματῶδες; *Viscus linguosum* etiam, nempe *à figura: Platoni* ζ) *Aretæo* & *Gal.* η) ἐκμαγεῖον τοῦ ἥπατος salutatur. Ubi τὸ ἐκμαγεῖον varie reddunt Autores. *Budæus simulachrum* sive *imaginem hepatis*, *Calaber* per *expurgatorium* vertit. Omnium optimè, ut solet, *Thomas Reinesius* θ) *peniculum, spongiam extergentem* reddidit. Nam ἐκμάττειν est *abstergere, detergere à sanguine, & ad se rapere crudum fœculentioremve sanguinem, mundareq; ceu scopus naturæ membra nobilia*

γ) 3. part. 7.
δ) l. c. c. 4. p. 27.
ε) l. 3. part. anim. c. 4.
ζ) in Timæo.
η) l. 4. de usu part. c. 7.
θ) l. 3. Variar. Lection. c. 5. p. 433.

1. *Non-naturaliter* quando se habet situs, potissimùm à causis naturæ vim nullam facientibus, evenit, idque fit, quando e.g. sedemus aut decumbimus, quod tamen exiguum admodum.

2. *Præternaturaliter*, quod præcipuè, *Eodem* monente, ab humorum affluxu laxatis vel ruptis ligamentis, aut ab ingenti aliquo tumore contingit.

Sæpius hepatis locum occupat, ut multæ historiæ testantur. *Aristoteles κ)* lienem ita locatum in dextro scilicet latere, hepar verò in sinistro in animalibus deprehendit. Quod quidem cum ipso prodigiosum dicit *Plinius λ.)* Simile *Spigelius μ)* de cuniculo affirmat.

Mutatum hunc situm in homine *Corn. Gemma ν) Fabr. ab Aquapendente, Leonh. Blasius ξ) Isaac. Cattierius ο) Thomas Barthol. π) J. Mentelius ρ) Dominic. Panarol. σ)* observarunt.

Idem observatum Romæ 1643. Anno 1650. in sicario Parisiensi, *lien* etiam situm cum hepate commutavit vergente cordis cuspide ad dextram thoracis partem. *Mich. Watson. τ)* ex *Th. Barthol. υ.)*

H. à Monichen φ) inter hepar & ventriculum latitantem reperit. In ariete permutationem hanc lanius quidam Pisis offendit ap. *Joh. Talenton. χ.)*

Vesalius permutatum hunc situm cum actione *lienis* cum hepate comuni excusare conatur. Hic enim quod jecoris provinciâ perfungatur ipsa natura formatrix admonet, quæ nonnunquam ἐλευθεριάζουσα (*Reusnerus ψ)*) monet.

Imò si de dignitate utriusque visceris lis esset, *lien* facilè palmam, quam eidem jam ultrò decrevit *Petr. Joh. Faber ω)* hepati planè præriperet, vel saltim dubiam adhuc faceret, judicio *Metzgeri α.)*

CONNECTITUR diversis partibus, quibus, ne decidat, firmissimè adhæret, iisque vel *mediatè*, vel *immediatè*, monente *C. Hoffmann β)* & ex hoc *Lindano γ)*. *Præcipuè* alligatur *peritonæo* & *omento*; *peritonæo* mediante tunicâ, & *omento* intertextis membranulis perquam tenuibus: *mediatè* cohæret *lumbis* peritonæi beneficio, *ventriculo* vero per venas & ἐπίπλοον.

Elatiori parte copulatur in homine per peritonæum diaphragmati

κ) 4 de gen. anim. 4.
λ) Hist. natur. l. 11. c. 37
μ) l. c.
ν) l. 1. Cosmocrit. c. 6. & l. 2 Cyclogn. p. 75.
ξ) Commentar. in Vesling.
ο) Observ. Med 17.
π) Centur. 2. hist. anat. 29.
ρ) Epist. ad Pecquet.
σ) Pentecost. 5. Observ. med 7.
τ) in unione sapiēt. P. 2. sect. 3. c. 5.
υ) Hist. Anat. C. 2. hist. 29.
φ) Cent. 2. Epist. Med.
χ) l 3. de recondit. rerum c. 20.
ψ) de Scorbuto Exerc. 4. p. 201.
ω) l 2. univ. sapient c. 7.
α) cit. Dissert. § 4.
β) l. de Usu Lien. c. 1. p. 9
γ) l. 1. Phys. c. 5. art. 2. §. 31.

phragmati ne decidat; in canibus id nunquam fit. *Bauhin.* δ.) δ) *Theatr. Anat. l.1. c. 43.*

Rarius hoc accidit intercedentibus scl. quibusdam διαφύσεσι, pediculis. Et si accidit, superficialiter id duntaxat fit ut *Hoffmannus* ε) dicit, ne ejus motum impediat. Unde scirrho laborantes plerumque de difficultate spirandi conqueruntur, ideò, quia diaphragma *lienis* mole premitur & deorsum tendit. Exempla nobis suggerunt *Th. Barth.* ζ) *Piso* θ) *Fabr. Hildan.* η) ε) *l. c.* ζ) *Histor. Anat c.1. histor. 80.* η) *Observ. 43.* θ) *C.2. Obs. 44.*

Renis sinistri membranæ externæ exiguis gracilibusque satis fibris inferiori parte, ne corruat, inseritur. Iisdem etiam costis spuriis combinatur.

Simâ parte superiori omenti membranæ nectitur; dein ope vasorum, inter quæ *vas breve* decantatissimum est, anterius ventriculo: convexâ autem dorso.

G. Mœbius ι) in capreolis lienem per membranulam exilem ventriculo annatum se vidisse testatur. De gallinis idem refert *Nobiliss. Schenck.* κ) & *Helmont.* λ) ι) *Fundam: physiol. c. 16. §.9.* κ) *Exerc. Anat. l. c. p. 415.* λ) *Tr. jus Duumvir.*

Riolan. μ) vasis addit *arterias*, quia vitiosos vapores è *liene* ad cor, intestina & renes transferrent. μ) *l. 2. Enchirid Anat. c. 26.*

Cum *pancreate* an etiam naturaliter cohæreat, si disquirimus? Respondemus negando cum Anatomicorum primiceriis: præternaturaliter tamen substantiam hujus & lienis arctè conjunctam observavimus, in nuper ab *Excell. Dn. Præside* dissecto cadavere fœmineo, ubi propè insertionem vasis brevis, lien cum pancreatis portione validissimè conjunctum fuit.

Hepati non raro adhærere, multæ nos edocent historiæ. Sufficiant nunc saltem sequentes.

Joachim. Tanctius, P. P. olim Lipsiensis in cadavere cujusdam suspensi tale quid vidit, ut ipse scribit ad *Gr. Horst:* in epist. quadâm, quam insertam habemus *ejusd. oper.* ν.) ν) *T.1.p.131.*

Huic adde *Henr. Eysonium* ξ) qui in cadavere aliquo *lienem* undiquaque *hepati*, & imprimis diaphragmati adeò firmiter adnexum invenit, ut absque læsione eximi non potuerit. ξ) *in Exercit. Med. de Observat. rarior. in cadavere aliquo. §.13.*

Nonnunquam etiam *septo* jungitur, quod tamen *Fernel.* ο.) negat. Verum revellitur à *Th. Barth.* π) & jam *citato Eysonio.* ϱ) Naturalem namque hanc connexionem esse, asse- ο) *l. 1. c 7. Physiol.* π) *in anat. reform. l.1. c. 16.* ϱ) *l. c.*

 rit,

rit, p. n. tamen aliquid aluisse, libens lubensque concedit.

Simon Pauli ventriculum, jecur & *lienem* interventu membranarum & pingvedinis cohærentia memorat apud *Th. Barth.* σ) *Vesal*: τ).

σ) Hist. Anat. C. 3. observ. 6.

τ) Fabr. corp. hum. l. 5. c. 9.

Circulationis lege per *ramum splenicum* COMMUNICAT cum variis corporis partibus, etiam remotissimis. Hic enim sangvinem vel purum, vel pro conditione *lienis* impurum recipit, dein ad cavam, & ex hâc ad hepar & cor revehit, quemadmodum aortæ mediante dicto ramo splenico ferè à singulis partibus sangvis advehitur, qui pro constitutione *lienis* aut vitiosus manet, si talis advehitur, aut vitio *lienis* deturpatur, licet bonus transmissus fuerit. Hinc, ubi ros ille microcosmicus officium suum deserit [deserit autem sæpius ut summus artis gratiosissimæ dictator υ) testatur] nullum locum in corpore nostro à crudelitate hujus visceris in corpus nostrum sævientis vacantem invenias: adeò quidem, ut sine ullâ injuria *fundi nostri calamitas* nuncupari possit. Nam *depurandi suo sangvinis munere si frustretur, inquit* Andr. Laurent. φ) *mirum est dictu, quam gravia inde emergant & suscitentur symptomata.*

υ) l. 4. de morb.

φ) l. 6. Hist. Anat. c. 21.

Ex dictis partibus I. VENTRICULUS à vicino *liene* non benè constituto, afficitur. Huic si p. n. incumbit, ejus actionem cum appetitu prosternit, id, quod hypochondriaci maximo suo cum damno cotidiè experiuntur. Nonnunquam humor ita dictus melancholicus ad nigredinem tendens in *liene* residet, vasa stimulat, & tandem inventâ viâ per vas breve p. n. apertum in ventriculum sese effundit, per transudationem è tunicis potius, quam veram effusionem in ipsum cavum stomachi, cum vas breve in hoc non terminetur manifesto hiatu, sed intra ventriculi tunicas potius obliteretur, ubi vel per vomitum, vel per alvum ejicitur, quod *B. Mœbius* χ) in cive quodam hujus loci se vidisse asserit. Hic per aliquot septimanas singulis diebus humorem atramenti instar nigricantem per os rejecit, simul de dolore hypochondrii sinistri conquerens. Confer *R. Columb.* qui ψ) de Cardinale quodam & *Barthol.* qui ω) de nobili Daniæ sangvinem evomentem similes historias referunt.

χ) Fundam. phys. c. 16. p. 408.

ψ) l. 15 Anat.

ω) Cent. 3. Hist. Anat. hist. 36. confer Valverdam.

2.) HEPAR, si sangvis adhuc crassior, nec satis defœcatus

tus à *liene* per circulum huic iterum redditur, varias exin noxas incurrit, obstructiones, intemperiem, hydropem, icterum nigrum aliaque innumera ob varios sangvinis aggressus ac regressus vix distinctè explicanda mala acquirit.

3.) PANCREAS, *lien* ille, elogio *Riolan.* α) *vicarius* [ideò ita dictus judicio *B. Mœbii* β) quia affectus morbis *lienis* similes quin etiam longè graviora symptomata incurrat,] crebriores *lienis* pœnas luere tenetur. *Liene* siquidem *affecto*, ait *Highmorus* γ) *pancreas vix, aut nunquam integrum evasit.* Facit hîc nobiscum *Th. Barthol.* δ) quando ultimum pancreatis usum in eo ponit, *ut in morbidis & melancholicis corporibus affecti lienis vice fungatur,* quod quidem insignis Historici *J. Aug. Thuani* & *Principis Luxenburgiæ* exemplis *Riolan.* & *Conringius* ε) comprobant. Ex novis præterea Sylvianis ac Græfianis suppositis, de pancreatis ejusque succi usu & noxa præsuppositis, uberius hic consensus innotescit. Neque

4.) RENIBUS parcit, dum ♀ & acida salia volatilia à *liene* non benè admodum præparata in his stagnant, & tunc, quia crassiores adhuc sunt ejusmodi scoriæ in sangvine, excerni nequeunt, indeque plurimorum malorum autores nobis existunt, quod etiam Eruditi vel ad unum omnes uno consensu, inter quos quoque *Nobiliss. atq; Experientissimus Mœbius*, νυν ἐν ἁγίοις, ζ) approbant. Interdum urinæ nigricantes, atramento simillimæ excernuntur, de quibus consule, si lubet *Hippocrat.* η) *Zac. Lusitan.* θ) *J. Rhodium.* ι)

5.) UTERUM, clausis *lienis* vasis crassior ac fœculentior sangvis contaminat, colluviem non raro, præsertim si menstrua cessant, in aortam respuit, purgationem referente *P. Foresto*, κ) menstruam sufflaminat, virgines & mulierculas fœdissimis obducit coloribus, aspectuque minus gratas reddit.

6.) COR ipsum in consensum trahi, & ab ejus obstructionibus & tumore in pectus emicare, artemque [liceat Plauti illud huc accommodare] ludicram facere, *Celeberr. Tulpius* λ) *Zacut. Lusitan* μ) & *G Mœbius* ν) confirmant. Imò, ut Historiæ Medicæ testatum eunt,

7.) TOTUM CAPUT *ac* CEREBRUM horrendos *lienis* insultus patiuntur.

α) *Anthropograph. l. 2. c. 6.*
β) *in Fundam. Physf. c. 16. p. 408.*
γ) *Disquisit. Anatom. c. de pancreate.*
δ) *l. 1. Anat. reformat. c. 13.*
ε) *l. de generat. & motu sangvinis c. 6.*
ζ) *l. c.*
η) *in hist. Herophontis l. 1. Epidem s. 3. ægrot. 3. & Nicodemi. l. 3. Epidem s. 3. ægr. 10.*
θ) *l. 2. Med. Pr. Hist. 132.*
ι) *c. 3. Obs. Med. 31.*
κ) *l. 28. Obs. 9.*
λ) *l. 2. Observ. c. 19.*
μ) *De med. princip. hist. Obs. 9.*
ν) *Fundam. physiol. c. 16. § 35. p. 407.*

patiuntur. Modum, quô nocere possit nobilissimis horum actionibus, accuratè explicat accuratissimus *D. D. Schenckius* ξ) Nimirum *crassius & à fecibus suis in liene non satis depuratus sangvis per venas cordi remissus, & per arterias delatus in cerebrum, ibique non ritè in venosos ductus transumtus, sed circa ἀνασομώσεις stagnans, spiritus inquinat, & eorum puritatem contaminando, naturalemque temperiem alterando melancholiam excitat* Φόβῳ καὶ δυσθυμίῃ, *tristitiâ & metu*, ἄνευ φανερῆς αἰτίας, *absque manifestâ causâ terrificam.*

HIS velut ærumnarum cumulus accedit Epilepsia, qualem in juvene *citatus Tulpius* ο) & *Hollerius* π) vidêre; Κεφαλαλγία insuper, ὀδονταλγία, mania, vertigo, apoplexia & sexcenta alia. Confer Medicum ultra omnem laudem positum, *Dan. Sennert.* ρ)

An etiam juxta *Fr. de le Boë Sylvium* σ) per vasa lymphatica cum aliis partibus sit commercium, ex illis, quæ infra τ) de vasis lymphaticis disseruimus, patescet.

Recensitis hisce membris, spurcam hanc *lienis* materiam recipientibus, quam innumera inde mala prosurgant, *infra c. ultimo de Lienis affectibus p. n.* sum dicturus.

CAPUT TERTIUM.

quantitatem continuam ac discretam continet.

NAturaliter semper UNICUS est: *Philosophus* tamen α) *Posthius* β) *J. Casserius Placentinus* γ) *C. Bauhinus* δ) *Cabrolius* ε) *Dominic. de Marchettis* ζ) *Panarolus* η) *C. Gemma* θ) *Petr. Spherius* ι) geminum invenere.

Triplicem, alterum alteri super impositum propriisque vasis præditum, magnitudine verò sibi invicem non respondentem *Fallop.* κ) *C. Bauhinus* λ) conspexere. Quin quadruplex, rarissimè tamen accidit, *Cæcilio Folio* μ) occurrit.

Non infrequens hoc esse in canibus *Fallopius* scribit: idem in sue *Vesalius* non unâ vice observâvit.

C. Hof-

ξ) *dissert. de tribus coctionibus c. 10. § 13.*
ο) *l. 1. Obs. 9.*
π) *l. 1. in schol.*
ρ) *l. 3. Prax. P. V. sect. 1. c. 4 p. m. 524.*
σ) *de usu Lienis thes. 13.*
τ) *c. 5.*
α) *4. de gen. anim. 4.*
β) *in annot. ad R. Columbum.*
γ) *apud J. Schenk. in Observ.*
δ) *apud C. Hoffman. de usu Lienis c. 10. §. 5.*
ε) *Observ. 15.*
ζ) *Anat. c. 4.*
η) *Pent. 4. observ. 11.*
θ) *l. 1. c. 6. cosmocrit.*
ι) *apud J Schenck. in observ.*
κ) *l. 4. Obs. c. 8.*
λ) *in notis ad c. 43. l. 1. Theatr. Anat.*
μ) *Cent. 1. epist. med. Barthol. 62.*

C. Hoffman υ) judicium suum hâc de pluralitate ferens: *Cum unus lien*, infit, *non sufficit operi, necessariò fiunt plures*; sed minus rectè. Unus enim si non esset sufficiens, naturaliter semper plures fierent: jam autem unus operi illi benè est peragendo, nec alterius ope ad hoc indiget, ideò hoc non pro necessario, sed tantum pro lusu naturæ agnoscimus.

In lobos divisus, referente citato *D. D. Schenckio* ξ) *Highmoro* est notatus; *Riolano* bipartitus.

Maurit. Hoffmannus, Anatomicus ille exercitatissimus, in cadavere masculino Anno 1667. circa *lienis* regionem nigricantes aliquot glaudulas magnitudine alias avellanæ nucis, alias pisi majoris deprehendit. Tam artificiosæ erant, ut quis has glandulas spurios *lienes* esse, sanctè jurasset. ο)

Plane nullum *splenem* neminem unquam in homine observasse, *Lindanus* π) affirmare non erubescit, sed [quod tamen pace tanti viri dixerim] præter experientiam & observationes Anatomicas.

Cadaver, in quo *lien* desiderabatur, visum est *Aristot.* ρ) Abfuit in puella illa *Hollerii:* σ) in juvene apud *Laurent.* τ)

Neque *lienis*, neque epatis vestigium apparuisse in *Matth. Ortelio*, mercatore Antverpiensi, *C. Bauhin* υ) nobis reliquit.

In defectu *lienis* duplex hepar observatum fuisse, *Fabr. ab Aquapendente*, & ex *C. Gemm.* φ) *Illustris Guern. Rolfincius* χ) monent.

Plura non adduco instituti ac brevitatis rationem habiturus, si fortè cupidus lector plura desiderat, ad illud *Magni Conringii opus de generatione & motu sangvinis* ψ) illum remitto, ubi & judicium ejus de his, quæ hactenus diximus, legere licet; *monstrosæ* autem *viscerum constitutioni* ille adscribit, *& sicut p. n. aliàs epar, lobus aliquis pulmonum, vel alter renum desideretur, ita etiam non raro lien*; & quidem rectissimè, ut *D. D. Dan. Major* ω) judicat.

Rarissimè tamen, planè deest, nec naturaliter deesse potest, præsertim in homine, siquidem *natura*, ut *Th. Barth.* α) ait, *abundat insuperfluis, nec deficit in necessariis*,

longe-

υ) *l. c.*

ξ) *Exerc. Anat. l. 1. sect. 2. c. 4. p. 433.*

ο) *in Observationibus programmati in anatomen dicti cadaveris scripto annexis*

π) *l. 1. Physiol. c. 5. artic. 2. §. 22.*

ρ) *4. de gen. anim.*

σ) *Observ. rar. 5.*

τ) *l. 6. Hist. Anat. quæst. 25.*

υ) *in notis ad Fr. Rousetum de partu cæsareo.*

φ) *l. c.*

χ) *dissert. de hepate cap. 2.*

ψ) *c. 6.*

ω) *in chirurg. infus. Dub. 6. §. 18. p. 187.*

α) *in Anat. reform. c. 16*

longeque aliud nobilissima æque, ac utilissima ejus actio nobis persuadet.

In brutis naturâ sine noxâ abesse potest, quod de chamæleonte *Th. Barth.* β) refert. Dantur præterea & alia animalia quibus vel propter imperfectam coctionem, quæ fermentatione non indiget, secundum *Aristot.* γ) vel propter assumta alimenta *lien* est absumptus.

Sic pecora in agro *Cretensi* propè *Cortinam*, quod copiosiori scolopendrio sive asplenio, quod mirâ copiâ ibi crescit, vescerentur, nullum *lienem* habuisse: illis vero, quæ propè *Cnison* pascerentur, salvum ac incolumem remansisse autor est præter *Vitruvium* δ) *Plinius* ε) *Alexand. ab Alex.* ζ)

Hoc an verum sit asplenium dubitant Autores, vide *Rolfincium* η) & *Guilbelm. Rovill.* θ) qui præ aliis eruditè hoc explicat.

Simile efficiunt ferratæ, si assumuntur, aquæ, & *ab his si non planè absumuntur lienes, valdopere tamen imminuuntur*, *Benivenius* ι) dicit, idque exemplis animalium apud fabros ferrarios educatorum confirmat. Adde *C. Celsum* κ) Accedo nunc ad

MAGNITUDINEM, quæ pro subjectorum diversitate ac constitutioue mire variat, juxta *Gal.* λ) Et, si *Riolan.* μ) ac *Lindano* ν) credimus, *nullum viscus in corpore nostro reperitur quod tàm facile crescat, vel decrescat, ut lien.* Homini tamen provida illa mater, natura, respectu cœterorum animalium [e. g. simiæ, cui teste *Fernel.* ξ) perexiguus admodum, imò ferè nullus] aliarumque corporis partium effato *Vesalii*, satis magnum ac crassum *lienem*, non tamen æque magnum in omnibus, concessit. In fœtu exiguus est, proportionem corporis observans.

Majorem nacti sunt ii, quibus copiosior succus melancholicus inhæret, obque laxam raritatem avidius illum imbibit, sed non semper, quod *Vesalii* historia *infra* adducta testificatur.

Χαριέστατος noster *Rolfincius* ο) *Lienem* eò majorem, si hepar minus; minorem autem si hepar majus sit, esse adstruit. Plerumque tamen minor est hepate, longitudine scilicet ferè sex digitorum,

β) l. c.
γ) l. 2. H. A. c. 15. Plin. H. N. l. xi.
δ) l. 1. de Architecton. c. 4.
ε) l. 25. H. N. c. 5.
ζ) l. 5. dier Genital. c. 25.
η) l. 9. sect. 3. c. 1. Ordinis ac Methodi Med. specialis commentat.
θ) l. 1. hist. plant. c. 4. & 5.
ι) de abditis Obs. 105.
κ) l. 4. c. 9.
λ) 6. Administr. Anat.
μ) l. 2. Enchirid. Anat. c. 26.
ν) l. 1. Physiol. c. 5. art. 2. §. 28.
ξ) l. 1. Physiol. c. 7.
ο) differt de Hepate l. c.

digitorum, trium latitudine, & unius crassitie, in quo plerique omnes Anatomici *Barthol.* π) *Riolan. Baubin. Lindan.* ϱ) *Spigelius* σ) & alii conveniunt.

Excellentissimus *Schenckius* τ) examine ad magnitudinem hepatis instituto, sexduplo eo minorem deprehendi scribit.

Multò majorem jecore contrà Anatomici conspexerunt. *Fernel.* υ) *lienem* mole & magnitudine naturali jecur superasse, ejusque sanguificationem promovisse visum esse, tradit.

Vesalius φ) tàm grandem vidit, ut ventriculum supprimeret, & ad hepar pertingens ipsi adnatus esset.

Andernacus & *Columbus* χ) lienem *viginti: Georg. Garnerus* ψ) *viginti tres: Cæcil. Folius* ω) *septendecim: Th. Barth.* α) *quatuor: Pawius* β) *tres libras ponderantem* annotarunt.

Gr. Horstius γ) triplo solitô majorem invenit: immensæ magnitudinis *Fabr. Hildano* δ) est visus.

Qui amplas venas habent, majores, *Adr. Spigelio* ε) observatore, obtinent *Lienes*, & hinc macilenti præ obesis facilius lienis tumoribus sunt obnoxii.

Variat etiam respectu gentis ac loci. Sic Frisiorum vulgo, ob copiosum lactis ebutyrati usum, Lienes propter obstructionem valdè turgere à *Lindano* ζ) accipimus.

Spigelius η) eos, qui humidas regiones incolunt, majores habere lienes adserit, quam qui siccas.

Nonnunquam totum abdominis concavum implevisse observationum scriptores literarum monumentis consignarunt.

Aëtius θ) cum quo *Aretæus* ι) & *Spigelius* κ) faciunt, *lienem* in spleneticis adeo increscere & distendi memorat, ut interdum longitudine sua ad inguen perveniat, & latitudine hepar attingat.

Marcellus Donatus λ) in nobili fœmina *lienem* universum abdominis spacium occupantem invenit, quo tamen non obstante filios rectè peperit exactè formatos, non sine admiratione omnium.

Hi sunt magni illi LIENES, de quibus *Hippocrat:* aliquot in locis μ). & *Gal.* ν) sequentia docent: *Quibus*, in-

π) *l.1. Anat. reform. c.16*
ϱ) *l.c.*
σ) *l.c.*
τ) *Exercit. 6. Anat. l.1. sect. 2. c.24. p. 433.*
υ) *l.1. Phys. c. 7.*
φ) *l.5. human. corp. Fabr. c. 9.*
χ) *l.XV. Anatom.*
ψ) *in obs. propriis.*
ω) *Cent.3. epist. med. Th. Barth. 62.*
α) *Cent. 1. hist. Anat. histor. 80.*
β) *Observ. Anat. 13.*
γ) *Tom. 11. Oper. obs. 4. p. 442.*
δ) *Cent. 2. Obs. chir.*
ε) *l.c.*
ζ) *l.c.*
η) *l.c.*
θ) *l.c.7. & 16.*
ι) *l.1. chron. c. 14.*
κ) *l. c.*
λ) *Hist. mirab. l. 6. c.3.*
μ) *præsertim l. de intern. aff. l.2. Prorhet. l.4. de morb. it. Aphor. 22. sect. 3. & l. de ter. aqua & loc. it. l. de loc. in hom.*
ν) *l.2. facult. natur. c.9.*

quiunt, *lien augeſcit, iis corpus contabeſcit. Hinc Imperator Trajanus lienem fiſco ſive ærario publico comparavit. Ut enim ditescente fiſco populus utplurimum depauperatur, ita creſcente & intumeſcente liene reliquum corpus minuitur. Ratio eſt: quia quando lien θάλλει, viret, floret, pullulat h. e. præter naturam tumet, tunc propter oppilationem, vel repletionem, vel infirmitatem non amplius ad ſe ſeroſam craſſam fæculentamque chyli partem trahit. Proinſanguis in hepate fit deterior, utpotè non probè defæcatus. Is igitur in corpus diſtributus minimè aſſimilatur, quo fit, ut corpus ſuo defraudatum genio minuatur & contabeſcat.*

ξ) Emblem. 146. p. 521.

Pertinet huc, quod *Alciatus* ξ) habet:

Humani quod ſplen eſt corporis, in populi re
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus,
Fiſco aucto arguitur civica pauperies.

Ad quod ita commendatus eſt *Cl. Minoës:* Similitudine oſtendit opulentiam tyranni, cauſam eſſe ſubditorum inopiæ. Ut enim in corpore humano, ſi ſplen ſit auctior ac tumidior, tabem ac maciem cœteris partibus inducit. Rationem adfert Ariſtot. ο) quod ſplen multam ad ſe trahat materiam, quæ tranſire in alimentum debebat. Conſtat enim, ait ille, homines pauci ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra parte ſuccos ad ſe trahens craſſos ac melancholicos in hepate genitos. *Lienem* Latini vocant, de quo *Galen.* π) In benè ſe habentibus mediocris eſt, unde etiam *Hippocrat.* ρ) parvum magis probare videtur, quum magnum, quò magis enim creſcit *lien*, eò magis creſcunt mala, velut ex jam adductis eluceſcit.

ο) in Probl.

π) 4. de uſu part. c. 15.

ρ) de locis in homin.

Peccat etiam nimia parvitas, meritoque inde ab *Ariſtot.* σ) accuſatur.

σ) 3. hiſt. anim. 16.

In FERDINANDO III. ſacratiſſimæ memoriæ, melancholia hypochondriacâ mortuo, parvus admodum atque exiguus fuit. *Wolfg. Hœferus* τ)

τ) in Hercu- Med. l. 3. c. 3. p. 162.

Salmuth. υ) in fœmina Lipſienſi in partu extincta hepar maximum, *lienem* verò adeò parvum, ut ne pollicem quidem majorem adæquaret, oculis ſuis vidit.

υ) Cent. 1. Obſ. 21.

Riolan. φ) *Jac. Aug. Thuani* vix unciam exæquaſſe dicit.

φ) l. 2. Anthrop. c. 16.

In

In *Principe Luxenburgicâ* vix vestigium hujus apparuisse *Conringius* χ) habet. Huic collacteum quod *Georg. Hieron. Welschius* ψ) de phthisici *liene* profert, quem vide.

χ) *l. c.*

ψ) *Cent. 4. Obs. 52. syllog. Curat. & Obs.*

Causam Aristoteles ω) subdit sequentem: Διόπερ ἐν ἐνίοις ἐκλείπει τὸ μέγεθος οἷς ὀλίγη περίττωσις γίνεται, πάμμικρος ὥσπερ σημείου χάριν. i. e. *Idcircò in nonnullis deficit à magnitudine, quibus parum excrementi gignitur, perexiguus est, qs. notæ gratiâ.* Causamq; sic in excrementa vel abundantia vel deficientia rejicit. Verum enim vero notandum, sententiam hanc in nimiâ magnitudine, ubi copiosior humorum affluxus accusandus, (ut ex supra allegatis exemplis videre possumus,) locū habere posse; at contra, ubi vel à primò ortu, vel naturæ quasi vitio major aut minor evadit, ut de Thuani & Principis Luxenburgicæ splenibus *Conringius*, α) suspicatur, minimè: quem tamen defectum natura in aliis resarcire conatur, quod egregiè fœmina illa Salmuthi, optimâ per totam vitā sanitate gavisa, nos suo exemplo edocet.

ω) *l. de part. anim.*

α) *l. l.*

CAPUT QUARTUM
qualitates considerat.

PRIMAS quod attinet *QUALITATES* TEMPERAMENTUM habet moderatè calidum, non nihil & ad siccitatem vergens, ob sanguinis spirituosioris copiam, quæ sententia olim & *Hippocratis* α) fuit.

α) *l. de carnibus.*

Frigidum tamen statuit *Macrobius* β) cum *Riolan.* γ) quando jecur caloris, lienem frigoris domicilium pronunciat.

β) *l. 7. Saturn. c. 4.*

γ) *in Anthropogr.*

Nodum hunc Gordium soluturus *Mundinus* δ.) Lienem cuti comparatum dicit esse constitutionis calidæ & humidæ, in se verò spectatum & reapse temperamenti esse frigidi & sicci propter nutrimentum.

δ) *in Anat. c. 15.*

Talentonius verò opinatur melius esse, si statuamus, *lienem calefacere ventriculum ratione fibrarum*, ex sententia *Galeni*, non ex propriâ vi. Sed nodum in scirpo quærit.

Nos per *fibras* hasce vasa cum contento sanguine intelligimus, & meritò cum *Vesalio*, eandem fovemus sententiam.

 In

ε) l. de carnibus.
ζ) l.c.

In SECUNDIS juxta *Senem Coum* ε) s.n. mollis, rarus ac spongiosus est, quæ mollities unde exsurgat, *infra cap. subsequenti* videbimus. *D. Schenck* ζ) succosum nimium in malefica: induratum quoque in mœcho vidit. Quod & *Georgius Queccius* Medicus olim Norimbergensis, in scriniario aperto observavit.

η) de humoribus
θ) l. 8. corp. hum. Fabr. c. 14.
ι) in Mantiss. Anat. ad obs. Barthol. obs. 25.
κ) l. 1. Anat. reform. c. 16
λ) l. c.
μ) l. c.
ν) l. c.
ξ) l. 5. hum. corp. Fabr. c. 9.

COLOR non idem est in omnibus. Nam qualem humorem *lien* continet, talem colorem repræsentat, *Hippocrat.* η) *Highmoro, Spigelio* θ) & aliis testibus.

In embryone purpuræ instar rubet, quia tunc sanguine laudabili ac depurato alitur. Rubet quandoque etiam in adultioribus, velut *J. Rhodius*, ι) *Barthol.* κ) & ante hunc *Vesalius* ac *Spigel.* λ) & nos in nupero subjecto, quod *Excell. Dn. Præses* secabat, observavimus.

In sanis semper rubere *Bauhinus*, *Conringius* μ) *Spigel.* ν) affirmant. In adultis autem plerumque livescit, qui tamen color lieni non est proprius. Non bene sani hominis esse, *Spigel.* ait, si lien hepatis parenchymate sit nigrior. *Vesalius* ξ) verò viscus hoc in homine atro quodam & perquam obscuro colore nigricare, affectisque elephantiasi simile fieri, idque ex propria observatione, scribit. *Parisiis*, ait, *in D. Lazari monasterio & in plerisque superioris Germaniæ agris, & alibi quoque elephantiasi morbo affectos, vidi nigricantem lienis humani colorem superficiemque ita exquisitè referentes, ac si quis ex liene confinxisset.*

Colorem hunc lividum *Conringius* vitiosæ diætæ, imprimis nimio potui adscribit.

ο) l. c.

Th. Bartholinus ο) temperamento cujusque & caloris varietati attribuit.

π) l. c.
ρ) Barth. c. 4. Hist. Anat. 10. Cent. 5. hist. 4.

Vesal. π) albidum lienem adinvenit: *Barth.* ρ) cæruleum. Ne in animalibus quidem nigrescere, Conringius scribit. In cane splendidior est ipso hepate: in porcis & bobus candicat magis: in calidis brutis magis nigricat.

σ) in exam. de Vulner.

FIGURA varia est, qs. parùm de hâc natura esset sollicita, ut *Seibiz.* σ) loqui amat. Quot enim homines sunt, ut verè *Riolanus* dicit, tot sunt *lienis* differentiæ, aliquando longæ, aliquando quadratæ, aliquando rotundæ.

Formam sedi propriæ proportione respondentem, ac hepa-

hepatis modo à vicinis partibus sibi impressam obtinere *Vesalius* τ) docet.

Aristotel. υ) in cornigeris rotundum esse, in multifidis longum, in solipedibus medio ex dictis hisce modo se habere scribit. Interdum etiam rotundus fit in morbis.

In medio bifidum epatis instar, tres venarum ramulos per fissuram admittentem *Joach. Tanckius ap. Gr. Horst.* φ) *Highmorus* χ) & *Riolanus* depinxerunt.

Lienem tribus appendicibus præditum in Principe Darmstatino infante, hydropico observavit *J. Dan. Horst.* ψ)

Hippocrates linguæ bubulæ; *Aristotel.* ω) lieni suis comparat. *Riolan.* α) *Hippocratem* β) secutus in homine plantam pedis humani exprimere statuit.

Cavum vidit dictus *Riolan.* γ.)

Lienem cultri calcearii instar in equo se vidisse *Severinus* δ) refert.

In lupo lucio tricuspidalis figuræ fuit lien ε.)

Quadratus *Bauhin.* ζ) est visus.

Præterea *gibba* est versus costas figura; versus ventriculum *cava.* Linea etiam adest, quæ ῥαφὴ appellatur. Pars superna *Hippocrati* η) κεφαλὴ, *caput*; inferna τελευτὴ, cauda audit.

SUPERFICIES non tam exasciata atque lævigata, ac hepatis. Impressiones quasdam à costis habet; prominentia tubercula adsunt, qualia in cute elephantiasi correptorum cernuntur, ad securitatem vasorum ingredientium. Ut paucis reddam, juxta *Lindan.* θ) superficies utriusque differt à superficie hepatis, quantum sana cutis à cute elephantiasi laborantis.

τ) *l. c.*
υ) *l. 3. de part. anim. c. 13.*
φ) *l. c.*
χ) *in disquisitione sua Anat. Riol. in Antropograph.*
ψ) *in Obs. Anat decult.*
ω) *1. Hist. 17*
α) *l. 2. Ench. Anat. c. 26.*
β) *περὶ ὀστ.* [illegible]
γ) *in Antr.*
δ) *in Zootome Democritea.*
ε) *Colleg. Anat. priv. in obs. select. p. 42*
ζ) *l. 1 Theat. Anat. t. 43.*
η) *l. de Off. natur. text. 27.*
θ) *l. c. §. 24.*

CAPUT QUINTUM
substantiam, materiam ac modum generationis designans.

QUatenus *viscus* est *constitutionis organicæ*, ex variis partibus componitur.

Circumcingit *Lienem* I. MEMBRANA tenuis, quam *Rio-*

α) l. 2. Enchirid. Anat. l. c.

lanus α) huic propriam, *Bauhinus* & *alii* ab *omento*; plures verò à *peritonæo* productam esse statuunt.

Tenuis est, nonnunquam tenuissima, si tamen cum illa hepatis conferas, crassior apparebit, quò vim arteriosi sanguinis fortius perferre posset. Lindanus crassitiem hanc à duplicaturâ vasorum & peritonæo provenire autumat. Nullus enim dubitat vasa externam membranam, cum lienem intrant, foris circa illum dimittere.

In nonnullis pinguedine obducitur, quæ tamen propè lineam albam potius omento, quam veræ *lienis* membranæ adhæret.

Quandoque præsertim in senibus, incrassatur, & in cartilaginem evadit, ut *Spigel. Riolan. Andernacus*, *Baubin.* referunt.

Crassitiem corii bovini *lienem* sæpè induere, testis est *Barthol.*

Aliquando à nimio calore ac siccitate adeò exsuccus, ut vitri in modum frangere posses.

Sic in Spoletano podagra bene vexato atque extincto *lien* inventus fuit planè exsuccus omnique pulpâ carens, marsupii in modum inanis, sinistris hypochondriis affixus *J. Schenck. β)*

β) l. 3. Obs. Med.

Geminam membranam lieni concedit *Highmorus γ)* quam cum omento communem habeat.

γ) disquisit. Anat. l. 1. c. 3

P. Laurenberg. δ) etiam duplicem tunicam statuit *Laurentium* adducens qs. ille idem sentiat: quàm diligens autem in eo quæsiverim, nihil tale invenio, ideoque veriùs pro simplici, quam distincta membrana habenda.

δ) Anat. Exer. 7.

Usum hujus membranæ nos cum *Th. Whartono ε)* esse dicimus, ut scilicet materiam *lienis* fluidam colligat, à fluore præservet, *alioquin quasi placenta sanguinis concreti, vel stercoris bubuli recentis instar difflueret*, ut ille loquitur.

ε) Adenograph. c. 4

II. CARO hujus est parenchymatica, sui generis, mollis, rara ac spongiosa, fibris quàmplurimis repleta, quò scilicet melius copiosum sanguinem depurationi jam dicatum undiquaque imbibere, totique deinde alibilem reddere possit, quam tamen carnem *Th. Barthol. ζ)* dubiam facere videtur, quem vide.

ζ) diatrib. de pulmonibus s. 2. p. 27.

Linda-

Lindanus η) permotus autoritate *Hippocrat.* θ) quando de η) l. c. §. 29.
hac laxitate disserit, inter carnem aliorum viscerum & *lienis*, seu θ) l. de carnibus. t. 9.
lienem potius ipsum distinguit. *Talis est*, inquit, *non caro, quæ non potest non compacta esse: sed LIEN ipse, ob infinitatem q. s. vasorum quæ sicuti oculis est in secto obvia, ita integro laxitatem corpori conciliat.*

Diversa tamen est ab hepatis parenchymate duobus modis, 1. quod laxior & mollior sit carne hepatis, 2. quod non semper, ut hepar, rubeat.

Mediocris est laxitatis à nimiis vasis, ut dictum, provenientis. Caro enim his quando circumfunditur, tàm arctè propter obstantia vasa cohærere nequit.

Glandulosam hanc esse substantiam, nonnulli somniant, sed frustra, ut multis probat citatus *Th. Wharton.* ι) Plura non ι) l. c.
adduco, ne Iliada post Homerum scribam, adisis *D. Schenck.* qui litem hanc doctè componit.

FIBRÆ, quarum supra mentionem fecimus, an perviæ sint, si disquiritur, experientia & ratio, duo firmissima Medicinæ fulcra, cavas illas esse, comprobant. Nam immisso stylo in dictas fibras, eas iterum terminare, sanguinem recipere, continere & depuratum cordi illas reddere addisces.

Distingvunt autem à vasis *Wharton.* & *Nathan. Highmorus.*

A tunica *lienis* dictas has fibras oriri, darique plurima in *liene* foramina, retiumque in modum has in se complicatas spongiam aut pumicem exprimere, ostendit post *Vesal. Highmor.* κ.)

In statu p. n. quando omnis generis sordes, spongiæ in κ) Disquisit. Anat. l. c. &
morem in se imbibit ac ita continet, vel quando nimis induruit, de aff. hypochond.
maxima nobis mala minatur, de quib. cap. ultimo agemus.

Hæc *lienis* caro vulgi nostri deliciæ sunt, assant enim illum, præsertim *vitulinum* & *suillum*, cepisque infarciunt, aut elixum cum visceribus aliis pulteque piperatâ conditum apponunt.

Bruyerinus λ) suæ nationis populos vitulinos, omento λ) l. II. de
implicitos, assos mandere & tanquam præsentaneum remedi- re cib. c. 17.
um splenici doloris magnis laudibus efferre scribit.

Bubu-

Bubulum quoque assum, vel elixum in cibo eidem succurrere dolori, *Id. ib.* narrat.

μ) *l. de bon. & vit. succ. c. 4.*

Galen. μ) cæteris omnibus suillum præfert.

Quicunque tamen sit, cum sit succi pravi, parum alat, ægrè concoquatur & pessimè nutriat, mensis majorum gentium exulat.

ν) *l. 28. Hist. Nat. c. 4.*

Si *Plin.* ν) fides est habenda, canina olim ap. Romanos tutò mensæ apponebatur.

Interim ex variorum animalium LIENE, varia medicamenta specifico modo in ejus dolores agentia, parantur.

Lien canumus, viventi si eximatur & assumatur ut *Autor l. 2. de diat. & l. de morbis intern. scribit* lienosis prodest.

Apri recens capti *lien* assus ac comestus vertiginem extemplò tollere, experimento Walteri ab Hirnheim testatur

ξ) *l. c. C. 3. Obs. 1.*

ο) *l. 3. Hist. Anim. c. 6.*

G. Hier. Velsch. ξ) *Est*, infit in notis ad hunc locum, *lien οἷον νόθον ἧπαρ ex sententia Aristot.* ο) *unde, & singulari proprietate cerebro amicum esse, & vi quodam adstringendi, vapores ex ventre elevatos reprimendo, vertigini prodesse potest.*

π) *in Pharmac. dogm. restit. l. 1. c. 8.*

ρ) *l. 5. cl. 1. Pharm. Medico-Chimicæ p. m. 170.*

σ) *l. 2. Jatronices Medic. simpl. p. 196.*

Joseph. Quercetan. π) *J. Schrœderus* ρ) decoctum splenis *bovis* contra scirrhum ac obstructionem lienis mirificè laudant.

Erinacei assumptus & *hædi*, dolori impositus, præsentaneum, referente *Ottone Brunsfelsio* σ) est remedium.

Ex humano similia confici posse intrepide nos affirmamus. Et, cur *Beckerus* in *Medico* suo *Microcosmico* sicco pede præteriverit, neque ullam mentionem talismodi medicamentorum, ex *liene* præparandorum per totum librum fecerit, meritò miramur.

Nam si ex abjectissimis partibus e. g. urinâ, pilis &c. pharmaca fiunt, cur, quæso, non etiam ex Liene?

Nunc explicitis unde membrana & caro ortum suum ducant & ex quibus constent, ad reliquas substantiam constituentes partes, velut post longam peregrinationem, revertimur, &

III. VASA ipsa aggredimur, quæ trium sunt generum.

I. ARTERIAS (quas, ut *Columbus* vult, sed falsò, ut ei

Piccolhom.

Piccolhom. ostendit, lieni denegaverit *Galen.)* accipit à ramo aörtæ descendente, supra cœliacam posito, & proprio nomine ramus SPLENICUS vel LIENARIS dicitur, quia solus ad lienem progreditur.

Sunt multi æque ex Veteribus, ac Recentioribus, qui cæliaci sobolem esse credunt; sed, cum à particulari ad universale non statim valeat consequentia, videndum, à cujus trunco frequentius propullulet, & tunc ab aorta ramum hunc LIENAREM provenire, diligentem anatomiæ cultorem ipsa αὐτοψία docebit, & jam dudum primus ejus observator, quod ante se accuratissimi tot Anatomici non observarint admirans, docuit.

Hoc præeunte, ut *Lindanus* τ) vult, postea *Riolanus* etiam observavit, qui sæpius publicè se demonstrasse superbus gloriatur. Imò etiam ipsi *Hippocrati* cognita quædam de origine, progressu & insertione fuisse videntur. τ) *l. c. §. 26.*

Exit itaque à natali suo solo primò *indivisus:* paulo post tot surculos, quòt *vena splenica* habet, emittit.

Antequam dividitur, ex superiori parte spargit GASTRICAM SINISTRAM, quæ medio posterioris ventriculi partis inseritur, & exin prorepens sinistrum ventriculi orificium ambit, & CORONARIAM ARTERIAM constituit. Ex inferiori parte EPIPLOICAS SINISTRAS producit, quæ ad intestinum colon plurimos ramulos mittunt.

Divisione facta & propagatis hisce arteriæ splenicæ surculis, dividitur in *duos ramos.* SUPERIOR in caput desinit: INFERIOR caudam sedem suam eligit.

Ex *superiori* seu, si mavis, *capite* deducitur VAS BREVE, de quo mox plura dicenda nobis erunt; ex *inferiori* aliud procedit. Hæc eximiam atque insignem ἀναστόμωσιν annotante *Spigel.* faciunt, inque lineam ejus rectam propaginibus satis notabilis magnitudinis terminantur, ibi uniuntur & unâ membranâ obducta cum venis conjunguntur.

Divisiones hæ vasorũ in ingressu sunt majores, dein sensim & sensim attenuantur, adeò, ut aranearum telis similes conspectum nostrum vix subeant, unde multi eas lienem non ingredi sibi persuasum habent. Longè tamen aliud experientia nos

docet, macerato enim colliquefactoque liene arteriolarum venarumque quaquaversum per totam lienis substantiam dispersarum fruticationem cernere licebit, quod dexteritati *Highmori* υ) debemus, cujus etiam experimentum fecit *J. Jacob. Wepferus*, ut videndum ap. *Barthol.* φ)

υ) *Anat. Disquis. l. 1. p. 3. c. 3.*

φ) *Diatrib. de pulmonibus l. c.*

Pancreas obliquo ac flexuoso ductu pererrat secundum *J. C. Amntium*. *Riolanus* vero *in Animadvers.* in *Veslingium* negat, & tantum extra tranversim impositam esse dorso juxta diaphragma, scribit.

USUM unusquisque pro confirmanda sua sententia, prout de hujus visceris actione sentit, varium hisce affingit. Nos missis omnibus statuimus, usum esse, ut sanguinem pro nutritione ejus adferat, partim ut adductum sanguinem fortius & citius immutari ac depurari faciat.

Ut autem melius dictum hoc officium perficere possent, quintuplo plures in *liene* sunt arteriæ, quam venæ, plures etiam quam in hepate; quin, ut *Gremsius* vult, in cæteris partibus omnibus; 400. enim arteriis, *lienem* refertum esse credit. *Job. Van Horne*, χ) vix alia, quàm arteriosa *lienem* intra se recipere scribit; ideoq; arteriosum viscus *Galen.* ψ) contra venosum *Hippocrat.* ω) appellant. Nam tanta est vasorum frequentia, ut magnam illam vasorum implicationem ad continendam quoque spongiosam visceris carnem factam esse credere fas sit.

χ) §. 42. *Microcosm.*

ψ) *l. 4. de Usu part. c. 15.*

ω) *l. 4. de morb.*

II. VENAS habet à minore seu sinistro venæ portæ ramo. Ab hoc ramo, SPLENICO dicto, plures prodeunt, ut supra monuimus, ramuli. Disseminatis enim hisce, vena hæc ad LIENEM propius accedens, ex capite VAS BREVE ARTERIOSUM, ex caudâ VENAM HEMORRHOIDALEM mittit, de quibus nunc agendum.

Digna sunt, præcipuè VAS BREVE, quæ paulò accuratius præ cœteris considerentur; nam quò altius reliquæ in *lienem* penetrant, eò magis graciliores fiunt, ita, ut vix amplius appareant.

In bove, damis, ovibus ac aliis in caudâ statim post tunicam desinit, neque parenchyma amplius perforat; in homine tamen paulò altius penetrat.

Prius

Prius autem, ad horum considerationem quam accedamus, venæ cui usui sint, &, an amicabili consortio inter se conspirent, explicabimus.

USUS itaque venarum est, sanguinem è liene recipere, ad cavam, exin ad hepar & cor iterum derivare.

An *anastomosibus* inter se coëant, res explicatu est difficilima.

Th.Barthol. α) ac si vidisset, quasdam venarum cum arteriis conjunctiones agnoscit. α) *Anat. reform. l. c.*

Lindanus β) negare hoc videtur. β) *l. c. §. 26.*

Concedit tamen *Rolfincius* γ) quando communionem utriusque vasis duobus stylis explorare jubet, alteram per arteriam, alteram per venam intromisso, & inter se collidere tunc videbimus. γ) *l. 6. Dissert. Anat. c. 14.*

Uni tamen præ cæteris maximè videri potest, quæ ante ingressum in *Lienem* contingit, estque satis notabilis, cum dicta scilicet vena cum arteria comite conjungatur. Aliæ obscuræ nobis semper apparuerunt.

Valvulæ præterea his insunt, in homine non adeò conspicuæ.

Nunc ordo postulat, ut in reliquas dictas *Lienis* venas jam inquiramus, ex quibus I. VAS BREVE est famosissimum.

Spinosa hæc est materia, multisque controversiis implicata.

Tale vas in corpore dari, *Æmylius Parisanus* δ) plane negat, illudque tantum ligamenti nomine dignatur. δ) *l. 4. de subtil. microcosm. Exerc. 2.*

Utplurimum, in statu intellige naturali, adest: defuit tamen aliquando, ut *Walæus*, *Fontanus* & *Barthol.* demonstrant.

Rarò unicum est, nonnunquam bifidum, frequentius tres, imò plures etiam, interdum sex emittit surculos. *Veslingius* octo invenit, & nos in nuperâ infanticidâ numerosiores.

Natale solum est ramus SPLENICUS, à quo communiter ante ingressum in *lienem*, rarius à vasis jam intra corpus latentibus proficiscitur.

A tunicis quando est absconsum, plurimos emittens ramulos mox fundum, sæpius orificium ventriculi sinistrum coronat,

 ronat,

ronat, ipſam tamen *Lienis* ſubſtantiam in ſtatu ſecundo non intrat, ſed potius, ut ex diligenti ſubjectorum inſpectione liquet, ſtatim intra primam ventriculi tunicam deſinit.

Ex recentioribus *Riolanus* admittit, ubi punctula livida in interiori tunicâ poris ac foraminulis ſimilia obſervavit. Conceptus in animo potius, quam verè pervia foramina.

In ſtatu autem præternaturali, aut certo quodam individuo, ventriculum intrare illique aliquid infundere, nos non litigabimus, cum & *ſupra cap. 2.* de conſenſu ubi egimus, adductis exemplis jam confeſſi ſimus, probatq; non ineptè *Valverda* exemplo *Cardinalis Cibonis.*

Idem quoque in aliquot perſonis *Joh. Dan. Horſtius* ε) obſervavit, cui etiam collacteum refert *Laz. Riverius* ζ)

Ingenioſiſſimus *Conringius* η) de hoc quando diſſerit, diſtinguit inter modum *naturalem* & *violentum*, & in hoc ex *liene* per vas breve effluere aliquid poſſe concedit, in illo verò minimè.

ε) *Manuduct. ad Med. P. 1. c. 1. ſ. 3. p. 93.*
ζ) *Obſerv. Communic. 6.*
η) *l. c. c. 22.*

Circa vaſis hujus *uſum* Autores in varia ſententiarum abeunt divortia.

Galenus θ) acidum ſuccum ſive melancholiam acidam per venoſum hunc ſtomachum (ita nominat vas breve) ad coctionem juvandam in ventriculum eructari ſtatuit.

Avicenna ι) titillando œſophagum famem excitare ſuperaddit.

Walæus & *Barthol.* huic opinioni etiam ſubſcribunt, ratione & experientiâ, quod nulla pars in corpore magis aceſcat, quam ipſe LIEN, ſatis edocti, idque, quod lien porcinus debilitatem ac imbecillitatem ventriculi corrigat, obſervationibus ſuis approbant.

θ) *l. 4. de uſu part. c. 15. l. 5. de uſu part. c. 4. & l. 3. facult. nat. c. 3.*
ι) *Can. 3. fen. 1. doctr. 4. c. 1.*

Nonnulli fermentum ſeu ſanguinem acidum in ventriculum deponi volunt duabus de cauſis, vel, ut eum corroboret, vel, ut appetitum in illo excitet: acidi verò nihil in LIENE generari, *Highmorus* κ) pluribus doctè evincit.

Alii affingunt huic, quaſi chylum à ventriculo ad *lienem* ducat; cum autem *vas breve* ipſum lienē plerumq; non intret, quomodo, in illum aliquid devehere, vel ex illo in ventriculum,

κ) *de affect. hypochondr. c. 4.*

lum, cum ille non sit pervius, ut manifestò jam constat, sese exonerare posset?

Quicquid igitur dicant & quàm acriter etiam pro illo nonnulli pugnent, sive ventriculo aliquid communicare, sive ex illo aliquid exsugere statuant, dubii hærent. Consentit etiam præter alios

Dominicus de Marchettis, λ): *Sunt*, inquit, *qui dicant* VAS BREVE *ascendere ad excitandum appetitum, & quod ventriculum ipsum perforet; ego tamen*, pergit, *in plurimis cadaveribus à me dissectis hanc perforationem nullâ diligentiâ observare potui, & licet mihi notum sit, quod, quando sanguis vomitur per os, hoc proveniat ab aliquâ venâ, quæ ventriculum perforat, sed tunc vas non est in suo esse naturali* &c. cum quibus confer, quæ *Th. Barth.* μ) habet. Sequitur nunc

λ) *Anat. c. 3. p. 16.*

μ) *l. 1. Anat. ref. c. 9.*

II. HÆMORRHOIDALIS, quæ juxta *Rolfinc.* ν) ramo mensenterico sive portæ dextro natales suos debet.

ν) *dissert. Anat. l. 5. c. 16.*

Hæc situm suum interdum mutat & propè splenici initium oritur, deindè internè secundum intestini recti longitudinem decurrit, inque ejus substantiam membranosam desinit, ubi hæmorrhoidali externæ associatur immeditatè.

Nulla per hanc deponitur materia spurca, tam crassa, qualis illa, quæ per externam secedit, nihil enim per venas è *Liene* alvo comunicari potest immediatè.

Cumulatur & colligitur hîc materia ex universò corpore. Hîc ubi stagnat hæcce materia vitiosa, vitiū contrahit ac plurimorum morborum altrix evadit; si verò evacuatur, cessant omnia fere symptomata. Plura vide ap. *Rolfinc.* ξ) *Swalwium* ο) *J. Walæum* π.)

III. NERVI quoque à sexto pari copiosi adsunt, ut *Fr. Glissonius* ϱ) ostendit.

Substantiam ipsam ex toto non adeunt sed in membrana evanescunt quasi. *Glissonius* tamen nervos parenchyma revera intrare & cum arteriis in illud abscondi affirmat, ita enim ille: *Singulis*, ait, *arteriæ ramis plures nervorum rami adstites sunt, iiq; diversæ magnitudinis, quorum bini arteriæ trunco utrinque accumbentes præ cæteris conspicui sunt.*

ξ) *in disquisit. therapeut. s. 6.*

ο) *in ord. & Meth. Febr. general. c. 8.*

π) *Meth. Medendi de hæmorrhoidibus.*

ϱ) *in Anat. Hepat.*

Hos nervos quò liene propiores fiant, eò magis incrementum ſumere *Idem* confirmat; in homine tamen tale quid obſervare non datur, quam diligens etiam ſis in inquirendo ac perſcrutando.

In horum uſum ſi inquirimus, varius à variis illis imponitur.

σ) l. c. *Gliſſonius σ*) & *Th. Whartonus in adenograph.* eos ſucco alimentitio, ſeu potius, alibili exſugendo & devehendo deſtinatos eſſe, pro certo habent.

τ) ſpicileg. 1. de vaſis lymphat. c. 3. υ) de affect. hypochondr. c. 4. φ) de ſucci nutrititii. comm. novo

Verum hoc de officio Gliſſoniano quid ſentiendum ſit, *Th. Barthol.* τ) *Highmorus* υ) *Deuſingius*, φ) prolixè æque, ac accuratè ſatis pertractant, ad quos animum veritatis avidum remiſſum volo.

Exquiſitiſſimi aliàs ſunt ſenſus ac motus, indeque punctiones dolorificas maximè ſani etiam, perſentiunt. Senſum itaque præcipuè tribuunt.

IV. LACTEA VASA an quoque ad *Lienem* tendant viſuri, in illo ne veſtigium quidem horum apparebit.

χ) in Syntagm. Anatom. c. 4. ψ) in Anat. ω) c. l. c. 6.

Experientiæ tamen reliquorum Anatomicorum contrariantur *Joh. Weslingius* χ) & *Deuſingius* ψ) cum quibus etiam *Conringius* ω) convenire videtur.

C. Hoffmannus pro roborandâ ſua de Lienis officio ſententia huic largitur talia vaſa, ut colligimus ex *ejus Inſtitutionibus*

α) l. 2. c. 32. α) & Tr. de *Uſu Lienis*.

Negat verò primus etiam horum inventor, ipſe *Aſellius*, omnemq; operam ac oleum eorum in inquiſitione ſe perdidiſſe conqueritur.

β) Anat. Bilſian. Anatom. c. 5. p. 50. *Joh. Henr. Pauli* β) nullas præter arterias, inveniri vias alias, per quas aliquid in ventriculum veheretur, notum quam quod notiſſimum eſſe judicat.

γ) l. c. §. 28. Nos cum *Lindano* γ) non neceſſaria hæc vaſa eſſe, putamus.

Præſentiam V. LYMPHATICORUM vaſorum, quantum quidem nos ſcimus, nullam concedunt Anatomici conſpicuam.

δ) l. c. ε) l. c. Ipſe *Th. Whartonus* δ) & *Gliſſonius* ε) in dubium vocant, eaque, ſi quæ præter omnem ſpem adeſſent, aliorum diligentiæ & oculis perſpicacioribus invenienda relinquunt.

Unicus *Fr. de le Boë Sylvius* ζ) hæc vasa *Lieni* concedit, ut majorem cum arterioso sanguine affluentis seri copiam à venis neglectam absorbeant & abducant.

ζ) *disput. de Liene & vasis lymphat.*

Verùm nulla adsunt, nulla invenies, quam diligens etiam sis iis in perscrutandis.

Cadente igitur hoc, quod nimirum vasa hæc ad *lienem* non excurrant, cadit etiam illud, *quod* scilicet, ut ipse vult, *hisce cum trunco ipsi & lacteis communi ullum sit commercium*.

Idem judicium esto de vase, quod *Excretorium* appellitant, quam acriter etiam pro eo hujus vasis Patroni pugnant, illudque mox è *liene* ad ductum Pancreaticum, mox ad ipsum Pancreas protendere allaborant.

Restat nunc MATERIA AC TEMPUS GENERATIONIS, quæ paucis absolvemus.

Sanguinem generationis materiam esse nos cum Hippocrate η) statuimus. *At* LIEN, *inquit, hunc in modum constitutus est: cum calido & glutinoso, calidi quidem plurimum, frigidi verò minimum remansit, quantum scilicet ipsum glutinosum cogat, quod fibræ ipsæ in liene existentes constituunt, propter quas mollis & fibrosus ipse redditur.*

η) *l. de carnibus.*

Tempus formationis adeò certum non est, formatur tamen juxta *G. Harveum* plurimosque *alios* cum reliquis infimi ventris visceribus, cumque illis sensim ac sensim incrementum sumit, sicuti ex inspectione conceptuum innotescit.

CAPUT SEXTUM

In verum USUM breviter inquirit, & an sine jacturâ vitæ exscindi queat, subjungit.

USus & ACTIO LIENIS Anatomicos inter & Medicos, maximè tamen Recentiores, est pomum Eridos, & tot hîc audias sententias,

quot ægros Themison autumno occiderit uno.

Genuinum LIENIS usum per totius Hygieæ ætatem nondum

satis

α) *de fermentatione* §. c. 2.

β) *in progymn. phys. progymn.* 6. p. 244.

γ) *Physiol.* c. 5. *artic.* 3. §. 32.

satis investigatum esse, verissime *Martinus Kergerus* α) scribit, licet omnes, quotquot de LIENE scripserint, in hoc eruendo mirè desudarint. Neque ulla alia quæstio est juxta *Th. Cornelium* β) in describenda animalium œconomia, quæ majoribus unquam habita sit contentionibus, quam hæc ipsa, quæ est de USU LIENIS. Et tantum abest ut hoc falsum sit, ut potius omnium verissimum, adeò quidem, ut suasu doctissimi *Lindani* γ) ad eas bonô consilio extricandas, Parlamenti, ceu concilii Principum ac Procuratorum Populi medici conuocatione opus esset. Idque satis appositè, tantis enim difficultatibus atque scrupulis scatet, ut plerique, doctissimi etiam, ab eo aberraverint.

Erasistratus, Democritus & *Ruffus Ephesius*, *ut infra videbimus*, planè nullum agnoverunt; Alii medium observantes, alicui tantùm usui dicavére, fermentationem sanguinis, coctionem succi melancholici, & quæ sunt hujus generis officia alia, *Lieni* adscripserunt.

In bivio Herculis nunc constituti, quam ex tanta sententiarum farragine eligamus, dubii hæremus, nec ad quam nos vertamus, satis adhuc constat.

Nos Duplicem ei assignamus USUM, *primarium* & *secundarium*.

I. PRIMARIUM Lienis usum, salvo omnium hâc de controversiâ judicio, in *Depuratione sanguinis* consistere, statuimus.

Nam sanguis arteriosus copioso sero adhuc permixtus, à corde per ramum SPLENICUM, in *lienem* derivatus, non statim adeo bonus, adeo perfectus est, ut ulteriori elaborationi non indigeat, sed potius accuratiorem hujus visceris mutationem & coctionem *vi caloris insitæque constitutionis* instituit, & ita ibi disponitur, ut nobiliores partes citius perficiantur, terrestriores autem longiori subjiciantur elaborationi, & tandem per loca convenientia beneficio circulationis sensim & sensim propelli queant.

Sunt hîc nonnulli, qui per *insitam constitutionem* fermentum *Lienis* intelligunt; an vero talis fermentatio in *Liene* habitet, nos adhuc dubitamus.

Alii

Alii domicilium melancholiæ salutant, & ita tam nobili huic visceri tam nobile officium oppido denegant, verùm non adeo perfectô judicio & ratione. Aliam si quis foveret opinionem per nos licet, nostram repugnanti non obtrudemus: amicè communicabimus inter nos, conferemus illas, & cujus verissima sit, in conflictu videbimus.

Singularum sententiarum Catalogum hic attexere, nunc supersedeo, & L. B. ad *Lindenium* δ) *Mœbium* ε) *Schenckium* ζ) aliosque qui eruditè longâ serie præcipuas præcipuorum Authorum de usu LIENIS sententias recensuerunt, atque judicium de singulis superaddiderunt, ablego.

δ) *l. c.* ε) *Physiol. c. 16. §. XI.* ζ) *l. c.*

2. SECUNDARIUM USUM nos esse credimus, ut *calorem ventriculi adaugeat, coctionemque*, si respectum ad sanguinem, quem cum corde communicat, habeas, *adjuvet*. Contrariatur hîc *Vesalius*; verum jam suo tempore *Galenus* η) concessit, quando ventriculum ceu *ollam circumjectis prunis inter duo hæc viscera hepar & lienem, veluti duos ignes, ut incalesceret felicius*, interpositum delineavit. Ratio in promptu est; sanguine enim spirituoso, vitali spiritu prædito, crebrius & liberaliter si irrigatur, non potest non vicino ventriculo ut in statu naturali subsidias ferre, ita in p. n. pleraque damna accersere. In quo *Highmorus* θ) peccasse nobis videtur, quod videlicet in hoc subsidio unicum & primarium officium *Lienis* quærat. Nunc an etiam sint vitæ jacturâ exscindi queat, visuri, primum, de hoc quid sentiendum sit, ut clarius elucescat, de vulneribus aliquid dicemus.

η) *l. 4. de usu part. c. 1. l. 3. de facult. natural. c. 3.*

θ) *tr. de affect. hypochondr.*

Non desunt, qui splenis vulnera parvi admodum æstimant, præsertim *Erasistratus*, de quo mox dicendum nobis erit, apud *Galen.* ι) ut & *Paracelsus* κ.) Nihil etiam curant illi, qui hocce viscus animali summe noxium esse, ita, ut animal melius sese habeat hoc si absit, quàm si adhuc adsit, ideoque sine omni vitæ periculo exscindi posse, sibi persuasum habent;

ι) *l. de atra bile c. 7. & l. 4. de usu part. c. 15. item l. 2. de natur. facult. c. 9.*

κ) *l. 2. de virib. membr. c. 7. & Apocryph. de vulneribus f. 557.*

Nos distinguimus inter *vulnera* LIENIS *superficiaria & profunda*.

Superficiarias læsiones, substantiam ipsam quæ non intrant, curari posse, nullas imus inficias, adducitq; in rei testimonium de parenchymate *lienis* usto exemplum aliquod *B. Mæbius* λ).

λ) *Physiol. c. 16. p. 405.*

Forestus μ) exemplum vulneris *lienis* curati ex *Carpo* recenset. Adi sis *Glandorpium* ν) & *Fierovantam* ξ)

Majori curæ sunt *Cornel. Celso* ο) *Sebizio* π) & *Aquapendenti* ϱ.)

Profunda vulnera pro simpliciter & absolutè lethalibus nos habemus, ob præsentem arteriarum per viscus hoc disseminatarum copiam. Admiratione dignum exemplum nobis proponit *celeberrimus Tulpius* σ.)

Gothofr. Welschius τ) Professor in Academiâ Philyrea Celeberrimus, absolutè lethalia pronuntiat, quia insignem, quæ inde oritur, hæmorrhagiam inhibere nec Artis nec manûs dexteritas, nec doctum sufficiat consilium.

Valeant itaque atque erubescant, qui tanquam inutile viscus exscindendum esse existimant.

Erasistratus otiosum viscus *lienem* esse persuasus, tutò eximi posse putat.

Frustra *lienem* conditum esse *Democritus* quoque affirmabat.

Ruffus Ephesius horum vestigia legens, splenem *ἄπρακτον καὶ ἀνέργητον* proclamat; cum quibus plerique Veterum consentiunt, quando *Lienem* insigne cursûs impedimentum esse, sunt arbitrati. Hinc *Plautus* υ.)

genua hunc cursorem deserunt,
Perii! seditionem facit LIEN, *occupat præcordia.*

Hic enim quando p. n. intumescit & aliorum viscerum loca occupat, nonnunquam totum abdomen implet. Interdum ita augetur, ut cordis regionem invadat. Sic *Idem* Φ)

Perii! cor LIENEOSUM *opinior habeo, jamdudum salit.*

quod pro morboso comicè & joculariter dici credit *Turnebus* χ)

Et à *Plinio* ψ) quoque scriptum: *Peculiare cursûs impedimentum aliquando in eo,* ait, *quamobrem inuritur cursorum laborantibus, & per vulnus etiam exemto vivere animalia, tradunt:* cujus opinionis fuere etiam *Aretæus*, *Haly Abbas*, *Roussetus* & alii.

Hanc Veterum σπληνοτομίαν non pauci ex Recentioribus

μ) 6. *observ.*
ν) *specul. chirurg. c.* 36.
ξ) *tesoro della vita humana l.* 2. *c.* 53.
ο) *de re med l.* 5. *c.* 26.
π) *Examin. vulner. part.* 3.
ϱ) *operat. chirurg. c.* 52.
σ) *l.* 2. *observ.* 29.
τ) *in Rational. vulner. p.* 66.
υ) *in Mercat. a.* 1. *sc.* 2. *v.* 13.
Φ) *in Casin. a.* 2. *sc.* 6. *v.* 62.
χ) *l.* 7. *Advers. c.* 15.
ψ) *H. N. l.* 11. *c.* 37.

bus etiam admittunt, & ita *liene* exciso hominem ad cursum magis aptum esse, putant.

Nobis valdè periculosum videtur. Defendere tamen qui vult, illi liberum esto.

In brutis quidem opus benè succedit, ut experientia jam constat.

In Anglia *Scharbourg* & *Jovilius* Medici hujus rei benè gnari, item Hagæ-Comitis juvenis quidam chirurgus in canibus sæpius & feliciter quidem experimentum fecere.

In suibus aliquoties felici cum successu hanc *Lienis* sectionem Anglicos exercuisse Medicos *Th. Whartonus* ω) refert. ω) *l. c. c.* 4.

Idem & Leidæ exoptato cum successu in canibus tentatum & peractum esse *A. Deusingius* α) testatur. α) *l. de sanguificatione.*

Ex nostris etiam curiosiores quidam Medici hujus rei periculum fecére.

D.D. Michael canem suum à candidato aliquo secari concessit, à quo operatio optimè peracta fuit, *lien* exemtus & vulnus integrè iterum curatum, quem canem familiari joco & nomine proin Ohn-Milß vocare solebant, recensente *D. D. Majore* β.) β) *l. c.*

Sed quid, quæso, in his animalculis non innoxiè experiri licet. Horum enim de corio si luditur, audacius operi manum admovere possumus, nullo habito respectu doloris & symptomatum, sive intensionem, sive durationem eorum perpendas. Hinc sectio ista hinc inde vel ab Anglis, vel Gallis, vel Batavis semel aut iterum bono successu tentata, crebrius post instituta est.

In canibus, felibus, cæterisque animalibus abesse quidem potest, fatemur, licet non sine vitæ tædio; ad benè esse, non ad esse simpliciter, ad meliorem nutritionem, non ad simplicem comparatus est *lien*. Exesse ergo omnino potest, superstite animali, ut in spleneticis & hydropicis nonnullis discimus. Hi licet *lienem* habeant, *lienis* tamen sæpe usu carent, sicque vitam, ut ut miseram, vivere tenentur. Quis enim nostrûm est, qui ex hisce animalculis sciat, quomodo se haberent, an melius, dum *lien* adhuc intra abdomen lateret, an nunc cum sit exemtus?

Periculosior est hæc sectio in homine, neque sine tyrannide quadam & magnâ tem ritate à nostris Medicis imitanda, sed Barbaris potius relinquenda. Et, quam cautè etiam agas, susceptam operationem perficere dum festinas, ipso, dum festinas (nam inhoc summa elegantia posita est, inq; hoc cardo rei versatur) maximeque cautus esse studes, eo ipso minus cautè sæpius ages.

Quis etiam tàm crudeli animo in proprium genus sæviret, ut separando parenchyma à vasis majoribus, nefandis talismodi doloribus ac cruciatibus hominem conficiat, nisi fortè mortis violentæ candidatum.

Et maximè salutiferum licet esset, quod nullatenus concedimus, ponamus, ex ter-mille tamen hominibus vix unicum invenias, crudeli hoc experimento qui liberè sese exponat, quive adeo morigerum & facilem se gerat, ut in corpore suo hoc sit admissurus; dubito, nisi eò per vim rapiatur, ut fit apud Turcas.

Sit etiam, quod feliciter totum succedat negotium, infeliciter tamē post felicissimā etiam *Lienis* exsectionem vivat, necesse est.

Extraxit tamen cuidam spleniticæ Panormi Anno 1549. *Leonhardus Fioravanta*, & ita eo extracto, libras 32. pendente, à scirrho liberavit, ope A. Zaccarelli.

Lienes saucios à chirurgo aliquando exemtos fuisse *Fr. Roussetus* γ) memorat, pluraque alia vulnerati *lienis* è corpore feliciter extracti exempla annectit. Sed huic cave credas, *non enim suâ, sed alienâ fide*, ut *Conringius* δ) de eo scribit, *narrat*.

γ) l.c.

δ) l.c.

Aliam ferè portentosam, malleo & securi peractam, leges apud *Hieron. Fabritium ab Aquapendente* ε.)

Paracelsus ζ) dicit *splenem* tolli debere; vitamque sine *splene* longiorem esse, quam cum *splene*: & cum necesse sit alia membra in corpore esse, attamen non *splenem*, nam benè absque ipso nos vivere posse. Et *c.6. de splene, renibus & felle* scribit: *Sunt hæc ad nihil aliud utilia, nisi ut corrumpant, quicquid utilia membra ædificant.*

ε) in chirurg. operationibus c. de ustione Lienis & ventric.

ζ) l 2. de natura human. c.4.

Dictis his Autoribus calculum suum quoque addit *Zacut. Lusitanus*, η) in hæc quando erumpit verba: *Nec mirum hoc videri*

η) l. 1. Hist. Med. Princip. dub. 63.

deri debet, quum LIEN sit per accidens necessarius, sicuti retrimenta tùm alvi, tùm vesicæ: unde fit, ut nonnullis planè deficiat. Si autem quidam hominum, quædam brutorum planè sine liene vivere possunt, utiq; sine vitæ jactura eximi posse videtur.

Turcas futuris cursoribus *lienem* modo secreto eximere, ex illarum Chronicis *D. Bartholinus* θ) scribit, ibique rarum exemplum è *Ballonio* ι) profert. Sed vi eò depelluntur & ita à Barbaris his barbaricè & crudeliter tractantur, quò promptiores ad cursum fiant.

θ) *Cent. 4. Hist. Anat. hist. 51.*
ι) *l. 2. Ephemer. p. 251.*

Mira de cursoribus supra fidem penè velocibus proferunt Historici.

Simon Majolus κ) & *Alexander ab Alexander* λ) de *Lada*, qui horum omnium princeps fuisse olim credebatur, scribunt, *ut etiam supra cavum pulverem cursitaverit, ita quidem, ut arenis pendentibus nulla indicia vestigiorum reliquerit*: *Liene* enim carebat. Addit præterea ex variis Autoribus alia cursorum insolentiorum exempla, præprimis autem *Troglodytas* adducit, qui equis celeriores fuerint, *& reliquas feras quoq; cursu superaverint*.

κ) *Colloquio 4. ex Solino.*
λ) *l. c.*

Polymnestor facile leporem consequi poterat.

Sunt etiam Novi Orbis incolæ quædam, qui cervum die integra (mirum dictu) sequantur, donec lassitudine fessum capiant. Fides sit penes Autorem. Tam agilis autem, cursu ut dictis his non cederet, nemo fiet, & licet centum *lienes* illi eximas, ignavior potius erit eô exemto, quia fluctuantes in sanguine omnis generis sordes *liene* absente ritè depurari nequeunt, indeque innumera illi mala provenirent, quod splenetici & scorbutici suo subinde damno experiuntur.

Ridiculum hisce annecto, quod vulgus nostrum credit. Hoc, equæ quando partus iminet, stat à latere, omniq; curâ ac diligẽtiâ in id incumbit, ut LIENEM, in linguâ pulli positũ quem credit, extrahat, & *lienem* ipsum se extraxisse probat. Dein extractâ aliquâ portiunculâ carnis, *lienis* formam quam præ se ferre aliqui affirmant, gaudiũ gaudent, & equũ illum plurimum dein currendo valere, sanctè testantur. Sed hæc sunt suaves nugæ. Quando enim, obsecro *splen* ad linguam perveniret, cum nulla via seu meatus adsit. Hoc quidem non negamus, membranulam quandam

 aliam

aliam fronti adhærere, quæ copioso humore & viscositate abundat. Hæc membrana aliàs furor equarum, uno verbo, Hippomanes dicitur. Furor equarum dicitur, quia mater, dum lambiendo accipit istam membranam, in furorem quasi adigitur, propter amorem ergo pullum. Si vero lambiendo istam membranam non suscipit, non curat pullum. Unde etiam scorta utuntur illâ pro conciliando cujusdam amore. Sed hæc παρέργως. Nunc ad ἔργον.

μ) in Curcul. a. 2. sc. 1. v. 29.

Cum nunc etiam moderata ambulatiuncula *lieni* maximè sit conducibilis, ut *Plautus* μ) vult, ita enim ille:

LIEN *directu'*, *st.* PA. *ambula id* LIENI *optimum est.*

à quo & alii stare nobis videntur. Cursus namque in *splenis* ægritudinibus quibusdam adeò strenue juvare reperitur, ut etiam *Aëtius Amidenus* se aliquos novisse referat, qui solis cursibus ac deambulationibus ab omni affectione sunt liberati.

ν) in Demosthen.

Legimus apud *Plutarchum* ν) Orchomenium Laomedontem ad repellendum *splenis* vitium ex Medicorum præceptis longis cursibus usum, atque ita corpore laboribus subacto certaminibus se dedisse sacris, & inter optimos evasisse dolichodeomos. *Mercurialis.* ξ)

ξ) de Arte Gymn. l. 5. p. m. 250.

Theodorus Priscianus, & ante eum *Aretæus* gestationes adhibendas voluére in spleniticis.

ο) l. 2. ad Tim. c. 25.

Dictus *Priscianus* ο) spleniticos cursum debere appetere prædicavit, teste *Mercurial.* π)

π) l. c.

ϱ) l. 3. serm. 2. c. 28.

Aëtius ϱ) cursum *lienis* tumores deprimere scribit.

Hoc quando ita sese habet, quod videlicet cursus *lieni* tumenti prosit, non videmus, cur tolli debeat. Hic enim quando à copioso succo nimium turget, sicque cursoribus molestus sit, quia pondere suo vicinas quoq; partes premit & trahit, nec non ex malitia succi hujus & motione atq; vaporibus respiratio fit difficilior; vel à commotione humoris in *liene* stagnantis, punctio lateralis percipitur, ea propter non statim est eximendus, cum absque vitæ jactura hoc non fieri possit: vel si fieret, cum maximo sanitatis nostræ detrimento fieret.

σ) l. 5. chronic. c. 3.

Prudenter igitur *Cælius Aurelianus* σ) hac de re judicat,

&

& *voce quidem dictum, non autem officio completum esse*, dicit: & si forte fortuna tale quid sine Tragico successu exsecuti sunt, res meræ fortunæ erit, neque eorum prudentiæ adscribendum.

Negat etiam contra *Erasistratum Vesalius*.

C. Bauhinus τ) vulgo credi, sed stultè *Lienem* cursoribus eximi ait. τ) *Anat. c. 43.*

Vidus Vidius υ) ait: *Quamvis* LIEN *non numeretur inter partes, cujus vulnera statim mortem portendant, ejus tamen esse conditionis, ut facile suas ægritudines communicet ventriculo, jecinori & universo corpori, unde hydrops, cachexia, elephantiasis, melancholia, aliæque gravissimæ affectiones, maxima ex parte ad interitum perducentes, enascantur.* υ) *l. de curat. morbi 10. c. 10.*

Hanc de *lienis* excisione opinionem *D. D. Barthol.* φ) cum Parente suo fabulosam olim judicavit: cum autem de Medicorum hinc inde sine noxa in brutis animantibus pericula facientium dexteritate certior esset factus, concedit, *lienem* eatenus quidem eximi posse, quatenus cum summa cautione in homine operatio peragatur: quod meritò nos in admirationem rapit. φ) *Cent. 4. Hist. Anat. 51.*

Rectius, ut opinamur, rationibus non destituti, *Levin. Lemnius* χ) hanc administrationem sine vitæ periculo non absolvi posse, statuit. χ) *l. 12. de complex. c. ult.*

Impossibilis tamen non est, licet periculosa sit *Lienis* excisio.

Periculosa est *γαστεροτομοτοκία*; periculosa etiam *ἐμβρυουλκία*, sed propterea non impossibilis. Nam *Magnificus D.D. Guernerus Rolfincius, Salanæ nostræ Senior gravissimus, Dominus Patronus, Promotor & Præceptor noster omni cultu prosequendus*, in utraque excellens Magister, in aliqvot mulieribus summa cum laude utramque administravit, ut, si recte adhuc meminimus, de se ipso in *differt. suis Anatomicis*, nec non de eo sæpius citatus *Schenckius*, ψ) *itidem in hac Salana nostra Theoretices P. P. Celeberrimus, Dn. Patronus, Promotor ac Præceptor æviternum deveneranrandus, colendus, αὐτόπτης testatur.* ψ) *Exerc. Anat. 9. l. 1. s. 2. c.*

Periculosa etiam est uteri resectio, attamen non impossibilis

bilis; nam prolapsum putridum circa periculum resectum, viderunt *Rhases, Carpus, Mercurialis, Jo. Langius, C. Vega, Paraeus, Bauhinus*, aliique, dicit *Barthol.* ω)

ω) *Cent. 2. hist. Anat. 91.*

Difficilis quoque est testium extractio in castratione & hernia intestinali, eam tamen impossibilem non esse, experientia comprobat.

Nos saltem non necessariam *lienis* exsectionem esse, credimus.

Dissuadent etiam nobilissimi ejus usus, qui in *depurando sanguine & ventriculum fovendo* consistunt. Refragantur quoque ejus vasa, quorum mira ibi adest copia, & hæmorrhagiam imminentem lethalem minantur. Recusant partes, cum quibus aliquid commercii habet, recusant etiam nobilissimæ ejus actiones & usûs, & quæ sunt rationes aliæ. Quas si scire deoptas, evolve *Barthol.* α) qui ibi prolixior est in adducendis huc facientibus rationibus.

α) *l. de controversiis Anatom. 1. de infim. ventre, quæst. 17.*

LIEN proinde ad valetudinem sartam tectam conservandam adeò necessarius est, ut, si hic bene sese habeat, universum corpus à plurimis morbis sit immune: sin minus, fons & origo omnium penè malorum, quin non raro ipsius mortis causa sit.

Paulus Zachias β) quoque adeo morbis obnoxium hominem inde evadere putat, ut ex hoc solo irregularitati facile subjiciatur.

β) *quæstion. Medico-legal. t. 1. l. 8.*

Riolanus inquit: *Qui liene privantur, postea deterius & infelicius vivunt, quia sanguine crasso & impuro alitur corpus, tantum abest, ut sint graciliores, & ad omnes corporis actiones agiliores.*

Quis itaque tàm facilis erit, quia statuat, quod viscus tàm necessarium vel sine jacturâ sanitatis, ut mollius, vel sine periculo vitæ etiam, ut dicam rectius, eximi queat.

Et posito, quod Experimenta, quæ adduximus, hoc, quod commodè exscindi posset, evincerent, quod tamen nondum concedimus, cum à brutis ad hominem non valeat consequentia, ideoque dicti Medici, sive Angli, sive Batavi sint, hactenus ab homine adhuc abstinuerunt. Felicissimè etiam quod semper cederet operatio, si crederemus,

non

ponimus, non parum tamen de sanitate detraheretur, quapropter ab eâ meritò secedimus.

Cum etiam juxta *Celsum γ)* ii, quibus LIEN (subintellige in fundo) vulneratus est, vix ad sanitatem perveniant, quid tandem cum illis fiet, quibus planè deest. γ) *l. 5. c. 26.*

Manet igitur ex Celeberrimorum prioris & nostri seculi Medicorum sententiâ verum ac stabile, LIENEM in corpore nostro nobilissimi & maximi usûs esse, & ita sine valetudinis detrimento neutiquam abesse posse; sed potius si mala & vitia ei insunt, convenientibus medicamentis eidem succurrendum esse, putamus.

Hoc unicum addo, quod *Orus Apollo δ)* habet, quod scilicet ii, qui frequentes talismodi sectiones instituunt, canesque eviscerant, magnâ ex parte splenetici fiant, rationem addit sequentem, *quia graves ex inciso animali vapores LIENIS valetudini insidientur.* Sed δ) *in hieroglyph. c. 39.*

risum teneatis amici.

Quasi vero hic vapor, quem ex una, & item alterâ sectione attrahimus hoc efficere valeret. Certè si olim Romanis caro canina nullo nocumento fuit, multo minus solus hic halitus corpori nostro statim erit inimicus, præcipuè in sanis.

USTIONEM quoque in affectibus *Lienis* adhibebant Veterès, & nostro etiam seculo exercitam fuisse ex *Hieron. Fabr. ab Aquapendente ε) Bauhinus* & *Mœbius* tradunt. ε) *l. c.*

De hâc *Conringius ζ)* ita disserit: *At ustio quidem in magnis lienibus locum habet, unde & Hippocrati, Paulo & Albucasi commendatur, nostro seculo etiam felici successu est exercita, teste Bauhino: neque ratio abludit: ita enim quam maximè potest tolli aquæ copia, quâ intumuerunt.* ζ) *l. de gener sanguinis c. 6.* η) *Physiol. c. 16. §. 35. p. m. 405.*

Hæc ustio duplici fit modo, vel *externè* saltem in regione *Lienis*, vel *interne*, cute & musculis remotis in ipso *lienis* parenchymate. Exemplum utriusque invenies apud *B. Mœbium η)* θ) *T. 1. consult. Medic. 41.*

Has, ut nocivas rejicit *Rodericus à Fonseca θ)*. Si lubet, consulere etiam hâc de re poteris *Marc. Aurel. Severinum ι) Zacut. Lusitanum. κ)* ι) *in pyrotechn. chirurg. c. 43.* κ) *princip. med. histor. l. 2. hist. 112. dub. 36.*

CAPUT SEPTIMUM
cum affectibus LIENIS p. n. concludit.

Quemadmodum omnes corporis humani partes DIs & Deabus, virtutibus, vel vitiis e. g. frons Genio & pudori: genua misericordiæ: dextra manus fidei: aures memoriæ: digiti Minervæ venerandæ Antiquitati consecratæ erant, ut *Alexander ab Alex.* α) & *Pontanus* β) annotarunt; ita quoque LIEN noster Saturno sacer erat.

α) *l. 2. dier. genial. c. 19*
β) *in progymnas. T. 1. pr. 23. Philocal. l. 10. c. 26.*

Etenim dicto suo officio si defraudetur LIEN, omnis generis sordes in hanc vel illam partem deducuntur, indeque variæ emerguut symptomata. Unde *Stratonicus citharœdus* dicebat, in *Caria* ambulare mortuos, quod lienosi essent omnes, & defunctorum instar pallerent.

Apud Romanos Harupisces ex inspectione avium multa, eaq; vel bona vel mala prædicebant. Hi, quando *lienem* in dextram vergentem observabant, ferale esse & pessima indigitare arbitrabantur, de quibus prolixè *Saubertus* γ) & *Peucerus* δ) egerunt.

γ) *de Sacrificiis c. 20.*
δ) *de dimi natione.*

Nos, nostrum LIENEM accuratiori mentis acie quando inspicimus, omne ferè morbi genus experiri mortemque sæpè ipsam præ se ferre videbimus.

Nam quicquid mali in se continet, illud in cæteras quoque partes, etiam maximè dissitas, propter consensum, propagat, & ob communem, cum reliquis quam sustinet partibus, communicationem ac operam, easdem afficit.

Tam multa, tamque periculosa inde veniunt mala, ut vel ad *Pyrrhum* ε) quendam qui olim splene laborantibus non æque, ac hodie Rex Galliarum invictissimus contactu suo strumas curare dicitur, medebatur, accederent, vel extra urbem in fanis *Æsculapii* aut *Salutis* incumberent, hisque formulis tanquam salutis patronos, invocarent: Ελθὲ μακὰρ σωτὴρ βωτῆς τέλος ἐθλὸν ὀπάζον h. e. *Veni beate salvator præbens bonum vitæ finem.* Vel cum Romanis: *Veni salutis dator, valetudinum pessimarum propulsa-*

ε) *Alex. ab Alex. Genial. dier. l. 3. c. 12.*

pulsator, probibitior & exstinctior. Sive cum Sostrata apud *Terentium.* ζ)

Male metuo, ne Philumenæ magis morbus aggravescat:
Quod te Æsculapi, *& te* Salus, *nequid sit hujus, oro.* η)

Optandum esset, ut tot malorum fomes radicitus planè exstirpari posset, sed verendum, ne flammæ oleum adderemus, siquidem pravi humores, ut diximus, eò absente in cæteras partes omnes redundarent, easque inficerent.

Cum autem morbi LIENIS tàm varii sint, præterea *Hoffman.* θ) judice, & cognitu & curatione difficillimi, nosque plerumque causas jam supra *c. 2. de consensu* explicaverimus, eosdem breviter nunc percurremus, sicque lætam tandem catastrophen operi huic nostro imponemus.

Proinde in res, ut vocant, sex non non-naturales si peccamus, laborabit LIEN INTEMPERIE rarius quidem *simplici*, frequentius *calidâ*. Nonnunquam se *frigida* offert, tùm *sicca*, & tandem *humida*. Ab hâc intemperie originem suum trahunt varia morborum genera, inter quæ OBSTRUCTIO est frequentissimum. Quando enim vasa *lienis*, & ad hoc quæ concurrunt, mesenterii, à materiâ obstruente turgent, justa sanguinis circulatio in corpore nostro fieri nequit, ad cor itaque, à quo primum demissus, cursu retrogrado tendit. Cum vero ingratus hicce humor illi facile inimicus sit, semper illum respuere allaborat, & inde in quibusdam tam gravis cordis PALPITATIO. Deinde si vitiosum illum sanguinem cum singulis ferè membris communicavit, dolorem arthritico non absimilem illis inducit.

Eo obstructo præterea INFLAMMATIO & PALPITATIO ipsius *lienis* oriuntur, qualem historiam *Tulpius* ι) consignavit, & dicit, tàm vehementem illam fuisse *tamq; vehementem impetum in costas circumpositas fecisse, ut & urgentiore illo allisu non modò doleret ipse, sed verberum sonitum perspicuè & distinctè exaudirent adstantes, etiam longissimè ab eo remoti, ita ut non semel singula verbera, & admotâ manu etiam coram tetigerint quoscunq; ferientis lienis ictus.*

His TUMOR, ULCERA, SCIRRHUS, DOLOR PUNCTORIUS, & quod communissimum, commune illud Erudi-

ζ) *in Hecyr. a. 3. sc. 2.* (*&c. 6. 2. & 3.*
η) *Vide Alex. ab Alex. dies genial. l. 2. c. 4. Natal. Comitis Mytholog. l. 4. c. 11. Plinii Hist. Natur. l. 7. c. 37. & l. 26. c. 3. præsertim doctissimi Meibomii dissertat. de incubatione in fanis Deorum Medicinæ olim causâ factâ.*
θ) *l. de usu Lienis c. 25.*
ι) *l. 2. observ. 28.*

torum malum, AFFECTUS HYPOCHONDRIACUS superveniunt. Historias & exempla rariora affectione hypochondriacâ affectorum habes apud *Th. Willisium* κ).

In substantiâ interdum lapides sunt reperti, ut *Forestus*, *Riverius* λ) *Fallopius*, *Turnheuserus* & *Hollerius testantur*.

Borellus μ) chirurgum quendam in *liene* os cruciforme reperisse scribit, existimatque orificia vasorum durefacta, quæ ob calluerant, fuisse.

SITUM si mutat, ab HYDROPE potius patitur, quàm ut hunc inducat.

Ruptis ligamentis, nonnunquam in abdomen prolabitur, & HERNIAM inde natam *Spigelius* annotavit. In qua verò abdominis parte illa acciderit, cum reticeat, quærit *Riolanus*, ν) probabiliusque *lienis* ad hypogastrium aut umbilicum versus factum prolapsum, pro herniâ illum habuisse, tandem concludit.

Diaphragmati si arctius adhæret, motum ejus impedit, & DISPNOEAM inducit.

Ren sinister quando nimium se se attollit, œconomiam corporis turbat, & DOLOREM NEPHRITICUM causatur, qui *lienem* mirè coafficit.

Ex consensu cum *ventriculo* VOMITUS & INAPPETENTIA VENTRICULI aderunt.

Hepati si feculentiorem reddit sanguinem, illud pœnas *lienis* luat, necesse est: INTEMPERIES, HYDROPS, ICTERUS NIGER, aliaque innumera mala prosurgent.

Pancreatis morbi à vitio *lienis* qui proveniunt, varii sunt.

Propter *coli* annexionem DOLOREM COLICUM sæpè mentitur.

Ex vitio *lienis*, *renes* sæpè URINAS NIGRICANTES elaborant. Ex eodem HYDROPEM, LEUCOPHLEGMATIAM, PTYALISMUM, & SUDORES NOCTURNOS procreari, est in confesso.

OBSTRUCTIONEM MENSIUM, ΧΛΩΡΩΣΙΝ affecto *lieni* in acceptis ferunt Autores.

PALPITATIO CORDIS & VAGI ARTUUM DOLORES ab affecto *liene* proficiscuntur.

κ) *in pathol. Cerebri de morbis convuls.* p. 201. 202. 203.
λ) *Obs. communic.* 6.
μ) *Cent.* 1. *Histor. & Observ. rarior. Medico-Physic. obs.* 4.
ν) *in Animadvers. in Spigel.*

MELANCHOLIAM, MORBUM, qui ſputatur, cum MELANCHOLIA HYPOCHODRIACA conjunctum, APOPLEXIAM, MANIAM, VERTIGINEM, DOLOREM CAPITIS, & DENTIUM, ſupremo ventri vitioſus ſanguis infert. Ille enim ſangvis, cerebro qui ceſſurus erat in alimentum, purus debebat eſſe ὡς δύνατον, quantum poſſibile, ut loquitur *Magnificus D. D. Rolfincius* ξ). Nam τὸ αἷμα, ſecundum *Hippocratem* o) τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πλεῖστον συμβάλλεται μέρος συνέσιος· ἔνιοι δὲ λέγουσι τὸ πᾶν; *Sanguis, qui eſt in homine maximam partem ad prudentiam confert; quidam* TOTUM *dicunt.* Hinc à *liene* mentis acumen & ſagacitatem proficiſci vulgò fertur, & *lienoſi* pro ingenioſis habentur. LIEN enim cum cerebro per nervos intima habet commercia: quapropter ſpiritus animales & liquor nervoſus qui ſpirituum iſtorum tum pabulo, tùm vehiculo eſt, modò à cerebro ad *lienem* tendit, modo à *liene* per nervos ſuſceptum verſus ἐγκέφαλον deportat. Hic ſuccus, ſive potius ſanguis lienaris, bonus tamen, ad cerebrum delatus, ſpiritus animales exacuit, eosdem ſegnes erigit, ac ad motus pernices irritat.

ξ) *Diſſert. Anat. l. 6. c. 56.*

o) *l. 1. de morb.*

Gemini vel plures etiam ſi adſunt LIENES, peccatum erit in conformatione.

De *magnitudine* & *figurâ* quæ addamus, hîc non habemus, cum ſupra *c. 2.* jam ſatis de his ſit dictum.

Propullulant quoque propter vaſorum communicationem à vitio *lienis* FEBRES QUARTANÆ, HÆMORRHAGIA NARIS SINISTRÆ, SYNCOPE, DELIRIA, FLUXUS ALVI, & HÆMORRHOIDUM, ICTERUS NIGER, SCABIES SICCA, ELEPHANTIASIS, CANCER, CACHEXIA, ORIS ac FAUCIUM ULCUSCULA, VARICES ſub linguâ, ULCERA tibiarum, & SCORBUTUS.

Sequuntur hunc poſtremum alia quoque ſymptomata, qualia e. g. ſunt gingivarum pruritus, tumor & putrefactio, arthritis, paralyſis, atrophia, & quæ tandem ſunt alia.

Plerumque in affectibus *lienis* plurima in ægris concurrunt ſymptomata, ex quò iterum apparet, quam nobile, quamve neceſſarium ſit viſcus, ſi ſanum exiſtat.

Et hæc tetigisse nunc sufficiant. Si non omnia ad palatum tuum L.B. spinosam & maximè intricatam hanc esse materiam, cogitabis. Materiæ siquidem gravitas, prolixitas, & tot Autorum discrepantes hîc sunt sententiæ, ut bonus Homerus hîc etiam dormitet, nedum ego artis difficillimæ tyro. Doctiora venientibus annis dabimus.

FINIS.

DUm perscrutaris quæ sit natura
LIENIS,
Ingenii monstras plurima dona
Tui.
Perge senis Coi sic perscrutarier
artes,
Sic studii tandem præmia certa
feres.

Honoris ergo doctissimo Domino Respondenti, Convictori suo perdilecto hæc appos.

Frid. Bechman, S. S.
Theol.D.P.P.

PRÆ-

PRÆEXIMIO

DN. USLEBERO,

Medicinæ cultori ſtrenuo, de honeſtis conatibus gratulatur

GUERNERUS ROLFINCIUS,
PHIL. ET MED. D. PRACT. AC CHIM. P. P. ACADEMIÆ SENIOR, h. t. DECANUS.

GAudemus medicæ quod non perterritus artis
ſublimen adſcendis cathedram conamine fauſto.
Muſarum caſtis ſtudiis, ſacræque Minervæ
perge litare. Feres tandem præclara βραβεῖα;
& medicina tuum nomen ſuper aſtra reponet.

DIſcere difficilem qui geſtit Pœnis artem,
illum rimari condita quæque decet.
Sic

Sic USLEBERIDES noſter ſcrutatus adusque
abdita, quod clarè jam probat ipſe ſatis.

Laudabilibus conatibus præſtantiſſimi Domini Usleberi adplaudit

PRÆSES

Præſtantiſſ. atque Literatiſſ.

DN. JOHANNI Ußlebern/
Phil. & Medicin. Cultori ſtudioſiſſimo,
ex ANATOMICIS
De
LIENE
publice diſputaturo,
FELICITER!

VAna ex viſceribus ſumebant omnia Priſci:
Certius aſt (credas) dat tuus HICCE LIEN.

adcineb.

Caſpar Poſner, Natural. Prof.
Publ. & Ordin.

Eximio

Eximio atq; Literatissimo

DN. JOHANNI Ußlebern/

Philos. & Medicinæ Cultori

strenuo

Amico suo dilecto

FELICITER!

cum

publicè de LIENE disputaret

acclamat

Johann. Christoph. Hundshagen/

Logic. & Prim. Philosoph. Prof.

Publ. Ordin.

*

* *

QUid *LIEN* extenuans artûs *suavissime AMICE*

Perbenè jam tradis: gratulor ecce TIBI.

USLEBERE, Mechaönias feliciter artes

sectans, permagnum tractas, lustrare LIENEM

aggressus, ferali infamen seditione,

quam facit haut rarò miſeris mortalibus eheu!
Ut prope *Cortynam*, quàm *Cnoſſum* degere præſtet,
tabificâ nolit facie qui *Caunius* eſſe,
atque inter vivos vivus-demortuus ire.
Sed nequit infectum reddi factum Omnipotentis.
Rectè vivendum, quod præſtat corpora ſana.
Tuque pium PECTUS, PATRIÆ SPES atque PARENTIS,
prome, lienoſi quicquid manus incita legit;
Utque tuos guſtemus fructûs, utq; LIENI
morboſo, pateat, quæ ſint ſcolopendria danda.

ſingul. affectûs fauſtæq; gratulationis ergo ſcrib.

M. Mich. Chriſt. Ludovici,
Concionator Aulicus Altenb.

Dum

DUm de *Splene* paras diſcurſum, gloria magna
Artis Phœbeæ, Patriæ Patrisque reſpondes
Ingenti deſiderio, & nunc gaudia menti
Affers multa meæ. Voveo; *Sint proſpe- cuncta!*

Hiſce Specimini Dn. Uslebęri, Conſalini & Contubernalis quondam gratul. acc.

M. Paulus Martinus Sagittarius,
Rector Scholæ Altenburg.

USLEBERE, decus Patriæ, me vate, tenebis
omnia, quæ famam vel ſuper aſtra vehant.
Dum penetras SPLENIS vario diſcrimine cauſas,
auguror arcanas Te ſuperare vias.

Major

Major eris posthac si ter-florentis IDUMES,
Serviet æternùm, splendor honorque, TIBI.

bonis ominis causa facieb.

M. Christophorus Gräfe/ Sulza-Thur. Scholæ Altenb. SCRector.

MEin Freund/ der ümb Machaons Künste sich bemühet/
und sucht durch fleissig-seyn die Ehre Tugend-Lohn /
Auch unverdroßnen Fleiß durch diese Schrifft beweiset/
Wird Fleiß und Tugend also fort von ihm gepreiset/
So wird Er künfftig seyn Minervens liebster Sohn:
Den ohne Fleiß hat niemahls Ehre recht geblühet.

Dieses setzte wohlmeinend

F. B.

ENDE